

Academia Bârlădeană

Anul XVII, 1 (38), Trim. I, 2010

Revistă editată de Societatea literar - culturală "Academia Bârlădeană"

Președinte de onoare: C.D. Zeletin ● Președinte: Elena Monu

MANOLACHE COSTACHE EPUREANU

(1820-1880)

- om politic și de stat român;
- prim-ministru al Moldovei (1859);
al Țării Românești (1860-1861);
al României (1870; 1876).

Sculptor Dorinel Filichi (2009).

IN MEMORIAM

C. D. ZELETIN

MESAJUL POSTUM AL PROFESORULUI HARY ZUPPERMAN

La mijlocul unui iunie pur și îmbietor, mi-a telefonat o doamnă Rozalia Mauriciu Zupperman, invitându-mă la înmormântarea cumnatului ei, Hary Zupperman (1909-1997), profesorul meu de română de la Colegiul Național Gheorghe Roșca Codreanu din Bârlad, de a cărui moarte mă înștiințase cu o zi înainte profesorul dr. Marian Ciurel de la Spitalul Floreasca, unde Hary Zupperman își dăduse sufletul.

– Și mi-aș permite ceva: știm cât de mult vă aprecia Hary și ar fi păcat să-l îngropăm ca pe un necunoscut... Hary, continuă soția vărului său, căci dispărutul nu avea urmași, Hary a fost un profesor remarcabil!

Remarcabil?! Nici vorbă: era ieșit din comun! Un fenomen al elevației cărturărești, coleg și prieten în adolescență cu Eugen Ionescu, saturat de cultură românească și străină, veche și modernă, iradiind curenții siguri, tari și reci ai înălțimilor alpine ale spiritului, priceput ca nimeni altul deopotrivă în Shakespeare (profesorul se născuse la New York) și Voltaire, dar și în gromovnicele, psaltirile, liturghiile și mineiele noastre. Și-a trăit grosul vieții la Bârlad, fiindcă aici avea locuință destul de largă pentru biblioteci și colecții. Își concentra gingășiile de nebănuț în ariciul și în mierla pe care avea să le aducă, după pensionare, de la Bârlad în Capitală, unde soția sa, Suzana, răspundea de o viață de muzică preclasică la Ateneul Român. Rămăsese celebru la Bârlad prin faptul că își invita puținii oaspeți să se spele pe mâini înainte de a le arăta o carte rară. Lăsase în urbe amintirea unei intransigențe legendare. În altă ordine a lucrurilor, între cumplitii ani 1945 și 1952, a arătat o splendidă abținere în fața sirenelor ademenitoare ale comunismului, la care o anumită situație îl făcea sensibil.

Lucra asupra elevilor mai mult cu puterea prestigiului, o modalitate pasivă deci, decât printr-o manieră activă, cea clasică, luând elevii bob cu bob și instruindu-i răbdător. Preda într-o manieră universitară. Din înălțimea lui alpestră, prea puțin cobora privirea spre șesuri, dar știa tot ce se petrece acolo, fiindcă avea ochii buni ai vulturului.

Mândru și distant, înalt și frumos, intangibil și absolut, nu și-a îngăduit nici o familiaritate cu nimeni. Târziu, la București, întâlnirile noastre îl bucurau și, indiscutabil, își prețuia fostul elev, simțeam din plin aceasta, însă nu mi-o mărturisea, Doamne ferește, în vreun fel direct. Odată, la una din conferințele mele, l-am descoperit în public: aflase de ea din afiș...

Ne vedeam din când în când și – culmea ! – mă onora telefonându-mi. M-a invitat acasă, ceea ce rar se întâmpla vreunui muritor. M-a poftit chiar în sanctuarul tainic, arătându-mi cărți din vremea iluminismului francez sau din secolul 18 românesc. Altădată m-a uluit cu o excepțională piesă de orfeverie care fusese servanta de voiaj în smalt mărunț, cloazonat în aur, parte din trusa de călătorie a țarului Alexandru al II-lea... La plecare mi-a dăruit elegantul volum de poezii *Albastru* de G. Tutoveanu, ediția din 1910, legat în piele, coperta reproducând o pânză a lui Ary Murnu, cu un plop la

țărul mării proiectat pe un apus de foc și având nu departe o barcă, ilustrare a poeziei *Nimeni*. Un volumaș foarte armonios, care împăca somptuozi-tatea cu proporțiile lui mici. Aveam acasă mai multe exemplare ale acestei ediții din *Albastru*, dar nici unul cu o astfel de legătură impecabilă. L-am pus în cel mai apropiat raft al bibliotecii: îmi făcea bine să-l dibuiesc printre cotoarele celorlalte cărți. Vreme de zece ani, cu toate translocările prin care trecuseră mai toate volumele bibliotecii, *Albastru* nu-și pierduse privilegiul sediului fix.

...Dar să mă întorc la ziua înmormântării profesorului meu, unde – închipuiți-vă! – cel mai timid dintre foștii lui elevi, care nici nu îndrăznea să-și ridice ochii spre Everestul lui, a vorbit, și încă liber. Însă, pentru orice eventualitate, timidul alumn de altădată avea în buzunar un text scris.

Ajuns acasă, reacțiile vestigiale nu voiau să mă părăsească.

– Ia să recit, mi-am zis, o poezie din *Albastru*, în onoarea bietului meu profesor!

Deodată m-a cutremurat o nepotrivire gravă, un accident produs între două cuvinte: *bietul și profesor*. Ele nu numai că nu puteau să se ciocnească între ele, dar nici măcar să stea alături cât profesorul era în viață...

Trag așadar din locul ei cartea, caut poezia și – surpriză! – dintre pagini alunecă jos pe covor un plic adresat mie, pe care nu-l observasem. Mesajul scris pe o carte o de vizită cuprindea un cuvânt sacru pe care, după cât socotesc eu, nu-l adresase niciodată vreunui elev: iubire! Iubire admirativă...

„Lui Const. Dimoftache pe care l-am prețuit, poetului C. D. Zeletin pe care-l prețuiesc și-l iubesc, în semnul admirației comune pentru poetul tinereții noastre – George Tutoveanu.

6 oct. 1987, amurg de toamnă.

Prof. H. Zupperman”

Se pare – spun asta în afara oricărei prezumții – că profesorul își descoperise, în sfârșit, elevul pe care l-a căutat o viață fără să-l găsească. Dar pentru aceasta, elevul a trebuit să treacă prin toate încercările lui Herakles, iar pe de altă parte să se scurgă aproape patruzeci de ani pentru ca vârstele lor, transgresând orice aritmetică, să se ajungă, făcând posibilă această mărturisire.

AUREL POPESCU
ELENA POPOIU

IN MEMORIAM GIL CRĂESCU

Pentru toți bârlădenii, și nu sunt puțini, care-l cunoșteau, **Constantin T. Crăescu (Gil)** era „Parizianul” de referință, reperul nostru de valoare consacrată „în afară”, reper de nimeni contestat și ținut, de fiecare și de toți, ca argument palpabil și sigur pentru o, tot mai rar invocată, mândrie națională, locală, dar și personală. Știam că îl putem revedea cel puțin o dată pe an, Gil revenind la Bârlad chiar și mai des de atât, să-și revadă mama – cât s-a mai putut – casa, școala dar, mai ales, prietenii: semne admirabile de fidelitate a amintirii și de păstrare a sentimentului rădăcinilor, asumate sobru și discret, niciodată exhibate public.

„Academia Bârlădeană” a fost onorată să-l aibă pe Gil Crăescu în rândurile sale, și s-a bucurat de a-l avea ca protagonist, cel mai recent în primăvara anului 2005, pe 24 aprilie, la reuniunea omagială dedicată, la împlinirea unei frumoase vârste, Profesorului C.D. Zeletin, prestigios om de știință și artist, Președintele de onoare al Societății noastre. Fost student al celui sărbătorit, Gil a susținut atunci un strălucit expozeu intitulat *Dialogul artelor cu știința*, la fel de original în formă, ca și în conținut.

În trista împrejurare în care ne aflăm astăzi, publicăm mărturiile, oficiale și personale, legate de personalitatea celui dispărut și de șocul provocat de prematura sa plecare, mărturii pe care ne-a făcut onoarea de a ni le pune la dispoziție colegul și prietenul lui Gil, **Aurel Popescu**, Profesor la Facultatea de Fizică, șeful Catedrei de Electricitate și Biofizică din cadrul Universității din București, fost Președinte al Societății

Române de Biofizică Pură și Aplicată.

Îi mulțumim, și pe această cale, și facem precizarea că portretul făcut lui Gil Crăescu de către profesorii Daniel Lavalette, fost Președinte al Societății Franceze de Biofizică, și Aurel Popescu, în calitatea mai sus menționată, a fost publicat în *Buletinul Societății Franceze de Biofizică*, nr. 24 din ianuarie 2010, precum și în *Romanian Journal of Biophysics* din octombrie-decembrie 2009, vol. 19, nr. 4, pp. 307-308.

Atașăm fotocopia ferparului redactat la 10 septembrie 2009 de către Societatea Română de Biofizică, anunțând „trecerea în veșnicie a distinsului coleg și prieten Constantin T. Crăescu (Gil), Secretar al Societății Franceze de Biofizică, om de înaltă ținută științifică și morală și de vastă cultură umanistă, Director de Cercetare în cadrul Institutului Curie, Centre Universitaire Paris Sud, Orsay.”

În Cuvântul rostit în numele tatălui său, Aurel Popescu, la Ceremonia funebră de la Cimitirul parizian Père Lachaise, în ziua de 22 septembrie 2009, Răzvan Popescu aducea un cald omagiu celui dispărut:

[...] *Gil și-a început studiile de fizică în anul 1969, la Universitatea din București. După încheierea studiilor, a lucrat în calitate de cercetător la Institutul de Geriatrie din București. Câțiva ani mai târziu, pentru că nu a mai suportat regimul totalitar din România, și pentru că nu dispunea de mijloace decente pentru a face muncă de cercetare, a reușit să treacă dincolo de Cortina de Fier fugind în Occident. Cuvântul fugă era folosit pentru a-i stigmatiza pe toți cei care părăseau țara fără a avea aprobarea regimului.*

În pofida aparențelor, Gil și-a păstrat atașamentul pentru țara natală și s-a străduit în permanență să-i ajute pe biofizicienii români. Astfel, imediat după căderea comunismului, Gil a organizat, în 1990, prima Școală Franco-Română de Biofizică, invitând în România un mare număr de cercetători francezi: Michael Marden, Jean Louis Martin, Claude Poyart, Jeremy Smith, pentru a nu menționa decât câteva nume. Existența acestei școli a permis dezvoltarea colaborării franco-române în domeniul fizicii, de care am beneficiat, între mulți români, fiul meu și cu mine.

Ulterior, Gil a sprijinit demararea programului

Societatea Română de Biofizică Pură și Aplicată (SRBPA) anunță, cu profundă durere, trecerea în veșnicie, în ziua de 10 septembrie 2009, a distinsului coleg și prieten,

Constantin T. CRĂESCU (Gil),
secretar al Societății Franceze de Biofizică.

om de înaltă ținută științifică și morală și, în același timp, de vastă cultură umanistă.

**Gil a fost Directeur de Recherche,
Chef de l'Équipe dans l'Unité 759
Institut Curie, CENTRE UNIVERSITAIRE, Paris Sud ORSAY, FRANCE**

Pentru contribuțiile sale științifice valoroase și importante, în domeniul Biofizicii Moleculare și pentru legăturile permanente cu biofizicienii români (organizator al Primei Școli Româno-Franceze de Biofizică, București, 1990; organizator al Workshop-ului Internațional de Biofizică, Neptun, 2000; lector invitat la Școlile de Biofizică și RMN organizate de SRBPA etc.) el a fost ales Membru de Onoare al Societății Române de Biofizică Pură și Aplicată.

Dispariția neașteptată și prematură a lui Gil constituie un adevărat șoc pentru toți cei care l-au cunoscut și au colaborat cu el și, în același timp, o pierdere inestimabilă și irecuperabilă.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

TEMPUS de care a beneficiat Catedra de Biofizică, acceptând ca Simona și Răzvan să lucreze în același laborator cu el, în Spitalul parizian Henri Mondor. Un aspect însemnat și demn de amintit în acest moment este ajutorul pe care l-a acordat multor tineri studenți români veniți la studii în Franța. Lista acestora este lungă: între ei Simona, Răzvan, Elena, Claudia îi rămân cu deosebire recunoscători.

Nădăjduiesc că am reușit să vă fac să-l vedeți pe Gil așa cum era cu adevărat: în ciuda unei părelnice răceli, era în orice moment gata să se investească în a-și ajuta confrății, rămânând mereu la înălțimea unui profesionalism de o rigoare exemplară. [...] Nu-i vom uita niciodată determinarea, probitatea, gentilețea și umorul rafinat, îmbinat cu o vastă cultură umanistă.

*Gil, plecarea ta subită pe toți ne-a uluit
De ce, de ce ai fost atâta de grăbit?
Noi nici acum nu credem că este-adevărat
Mai credem că-i o farsă că tu ai fi plecat!*

*Poate-ai găsit în 'nalturi, în spațiul infinit,
Pace și echilibru, repaos nesfârșit.
Dar aici, pe pământ, pe toți tu ne-ai lăsat
Cu inima zdrobită, cu suflet bulversat!*

*Cu lacrimile-n ochi și fără mângâiere,
Adio, scump prieten, îți spunem cu durere!*

Profesorul Aurel Popescu ne-a mai încredințat două pagini, datate 18 februarie 2010, cuprinzând evocatoare, emoționante *Mărturisiri* despre prietenul dispărut. Le redăm în continuare:

L-am cunoscut pe Gil încă de când era student, deși era mai mic decât mine. Parcă-l văd și acum cu nelipsitul teanc de cartele perforate legate cu elastic, de care părea să fie nedespărțit. Am absolvit amândoi specializarea de Biofizică la Facultatea de Fizică a Universității din București și am fost repartizați la institute medicale: eu la Institutul Oncologic, iar el la Institutul de Geriatrie din București. Din acest motiv, ne-am întâlnit de multe ori, cu ocazia unor manifestări științifice medicale sau organizate de către Societatea Română de Biofizică care, la vremea aceea, era subordonată Uniunii Societăților de Științe Medicale (USSM) din România.

Mi-l mai amintesc că, de fiecare dată, puneam, cu impetuoșitate tinerească, întrebări pertinente, la toate manifestările științifice la care participa. Mărturisesc că-l invidiam puțin, deoarece și eu aș fi pus întrebări asemănătoare, dar eram încă timid și mă autocenzuram prea mult. În acea perioadă de început, nu am colaborat cu el, dar știam unul de preocupările celuilalt.

După câțiva ani de la absolvirea studiilor[...] a reușit să străpungă Cortina de fier[...] A organizat prima Școală Româno-Franceză de Biofizică, aceasta deschizând calea colaborării cu Franța, de care eu însumi, și mulți alții am

profitat.

Astfel, în 1992, am fost invitat, de către Jean-Louis Martin, la Conferința Ultrafast Phenomena din Juan le Pin. Era prima mea ieșire în Occident și, de aceea, i-am telefonat lui Gil, atunci cercetător la Spitalul Henri Mondor (cel mai mare Spital de urgență din Franța) rugându-l să mă acomodeze, timp de trei zile, ca să nu părăsesc Franța, fără a vizita Orașul Luminilor, visul oricărui intelectual român. Mi-a răspuns cu amabilitate, m-a invitat la el acasă și chiar m-a așteptat la gară, ceea ce mi s-a părut o mare cinste pe care mi-a acordat-o. Mi-a dat un rând de chei ale apartamentului său din Créteil și mi-a spus că am program liber.

Am vizitat Parisul pe jos: plecam dimineață și mă întorceam seara târziu. Într-o seară, am ajuns, după miezul nopții, la locuința lui și el încă mă aștepta cu cina pregătită. Mărturisesc că mi-a fost mare rușine și că mi-am cerut mii de scuze, iar el nu a zis nimic și nici nu părea supărat. Mult mai târziu, evocând acele vremuri, mi-a spus că-i provocam, în fiecare seară, până mă întorceam, o mare neliniște, dar mai ales, în noaptea aceea, îl stresasem destul de mult. Gil, îți cer scuze pentru angoasele provocate atunci ! [...]

Îmi aduc aminte că eram în perioada de acomodare, el ocupându-se de noi, luându-ne sub aripa sa ocrotitoare. Însă, el era un mare muncitor, plecând ultimul din laborator, spre orele 18:00, uneori 19:00. Noi, încă neacomodați la viața din Franța, eram stresați și obosiți, dar nu puteam pleca înaintea lui, deși de multe ori am fi dorit-o! [...] După prima săptămână, m-a chemat la el acasă, în week-end. M-am bucurat gândind că, sâmbătă și duminică, o să fac..., „grasse-matinée” și n-o să mai am grijă de cumpărăturile pentru mâncare. Dar, spre regretul meu, a trebuit să accept un program impus...de vizite la muzee. Ce era să fac, doar eram invitatul lui și m-am supus!

Am făcut aceste mici mărturisiri, din care sper că a reieșit cum era Gil: [...] gata să-și ajute conaționali, cu care însă era intransigent și pe care-i puneam la treabă, inclusiv pe mine, prietenul său mai mare! Avea o mare plăcere să muncească din greu și cu meticulozitate pentru a obține rezultate științifice valoroase și de necontestat.

Ar fi foarte multe de spus, pentru a scoate în evidență și alte fațete ale personalității sale. De exemplu, ar trebui evocate erudiția sa de necontestat și apetitul său pentru artă, în special pentru pictură și muzică.

Eu, personal și familia mea, îi vom purta o foarte duioasă și vie amintire, pentru totdeauna!

Concittadinul și prietenul nostru Gil Crăescu a plecat, pe neașteptate, în veșnicie, fără să-și ia rămas bun. S-a întâmplat pe 10 septembrie 2009. A plecat atât de grăbit încât Bârladul nu a mai avut timp să-i oficializeze locul între Cetățenii săi de onoare.

În acest înfrigurat martie 2010, ar fi împlinit 60 de ani...

IN MEMORIAM

ELENA POPOIU

MĂRGELUȘ BURGĂ : AM ÎNCERCAT SĂ CONTINUI UN VIS...

M e m b r u î n
Consiliul Director, vice-
președinte și principal
finanțator al unicei
Fundații din România –
după știința noastră –
născute din recunoștința
față de un Profesor, fostul
elev Mărgeluș Burgă l-a
privit cu venerație pe
profesorul de matematică
Vasile Dumitrache. Î l
c o n s i d e r a o m u l
providențial pentru

destinul său și al colegilor de la Clasa Specială de Matematică, din promoția 1974 a Liceului (astăzi) „Mihai Eminescu” din Bârlad.

Și-a făcut studiile universitare în țară, împreună cu fratele său geamăn, Alexandru, care a urmat Facultatea de Construcții. Mărgeluș a absolvit Facultatea de Mecanică, secția Mașini Termice, cu o medie care i-ar fi asigurat o repartitie bună, dar a ales un post de șantier, la Ostrovul Mare, Porțile de Fier. Își amintea cu umor că toți absolvenții din sala în care se făcea repartitia națională s-au ridicat în picioare și l-au aplaudat pentru gestul său de „utecist adevărat” (tocmai fusese exclus din UTC)! Intenția sa era însă de a fugi din țară, pe calea consacrată de atâția „evadați din comunism”: trecând Dunărea înot. Tânărul absolvent avea la activ un dosar politic, pentru că, în anul al III-lea de facultate, îndrăznise să intre în sediul Ambasadei americane spre a cere azil politic. În 1981, cei doi frați au părăsit țara și, după 2 ani petrecuți în Germania, au ajuns în Statele Unite, unde au putut vedea aproape imediat că „visul american” este realizabil.

După ce a încercat, fără succes, să obțină din România atestarea studiilor universitare, Mărgeluș a urmat un *Master in Science* la Santa Clara University din California (1986 – 1987), apreciind îndeosebi, în sistemul academic american, excelenta îmbinare între abstract și aplicativ. Autor al unor invenții revoluționare patentate în Statele Unite, a găsit repede apreciere și condiții de valorificare, transformându-le în prospere afaceri în domeniul informatic: o fabrică de echipamente IT în Silicon Valley și alta în Vietnam. Cetățean american și rezident elvețian, inginerul, inventatorul și omul de afaceri Mărgeluș Burgă a întreprins multe acte de caritate și de sponsorizare în America și nu numai. Reușita, bunăstarea „în stil american” nu l-au făcut nici egoist, nici lacom și nu l-au îndreptățit să-și uite familia, colegii, prietenii, țara.

Nu l-a uitat, în primul rând, pe Profesorul de

matematică Vasile Dumitrache. În memoria acestuia, în primăvara anului 2008, un grup de colegi ai fostei Clase Speciale, foști elevi ai Profesorului, au elaborat statutul și programul unei Fundații care să-i poarte numele. Mărgeluș a fost cel mai „prins” de idee, și s-a dovedit cel mai tenace și mai eficient. Avea răbdarea și credința celui care privește departe, iar când relata povestea nașterii Fundației, chipul i se lumina, privirea i se aprindea cu o scăpărare interioară. Nu obosea să le amintească, aceluia care ar fi putut uita, ce a însemnat reputatul profesor pentru clasa, promoția, generația lor:

Gândiți-vă! Noi cu certitudine nu am fi fost ce suntem astăzi, dacă Domnul Dumitrache nu ne-ar fi cules și selectat în clasa lui specială [...] Omul ăsta ne-a schimbat viața pentru totdeauna, ne-a format pe toți și nimeni nu era aici fără el [...] Când am participat la înființarea Fundației, am realizat că noi trebuie să continuăm ideea lui.

A urmărit îndeaproape realizarea proiectelor și activităților Fundației, și a crezut în ele. Așa s-au născut sus, la liceul bârlădean din Dealul Morilor, Concursul anual de matematică *Vasile Dumitrache* (devenit interjudețean și ajuns, anul acesta, la a III-a ediție) și un Cabinet de Matematică purtând același nume. S-a mai născut și o carte-omagiu, cu titlul *Profesorul. Vasile Dumitrache sau lecția iubirii de școală*. Cartea, publicată de Fundație și de editura Integral, a fost lansată în ziua de 14 septembrie 2008, în cadrul unei emoționante reuniuni a „Academiei Bârlădene”. A participat un numeros public format din colegi și foști elevi ai celui omagiat, între care – prezentă ca la o întâlnire de promoție – echipa de la SM 1974.

A îmbrățișat imediat ideea realizării unui bust al Profesorului și a suportat integral, și de această dată, costurile. La începutul verii lui 2009, a ținut să meargă la Vaslui spre a vedea, în atelierul artistului – profesorul Gheorghe Alupoaei – eboșa lucrării ce urma să fie turnată în bronz. Astăzi, bustul Profesorului Vasile Dumitrache veghează asupra liceului, de pe soclul binemeritat, pe aleea ce-i poartă numele, iar originalul în gips al lucrării personalizează holul din corpul C al școlii, în care se află Cabinetul de Matematică și Sediul Fundației „Vasile Dumitrache”.

Mărgeluș nu a mai putut fi în Bârlad la dezvelirea statuii, planificată la sfârșit de august 2009, în ziua reîntâlnirii de 35 de ani a promoției '74. A lipsit motivat. Iar colegii, presimțind ceva grav, nu au îndrăznit să-i pună întrebări fratelui. Incertitudinea și îngrijorarea au mocnit, apăsător, până la dureroasa înștiințare venită, de

peste ocean, în miez de ianuarie geros.

Și-a dorit cu ardoare materializarea celui mai ambițios dintre obiectivele pe care și le-au propus întemeietorii Fundației: Școala specială la care visa Profesorul Dumitrache. O școală în regim privat, cu elevi și profesori selectați și motivați, cu un program de pregătire intensivă în matematică, filozofie și limba engleză, care să asigure formarea competențelor și să aplice același mod de evaluare, aceleași credite ca în afară, și un bacalaureat internațional.

Era încrezător:

O să fie un succes, dacă avem o motivare, un țel sigur. Eu vi l-am dat: continuăm ideea domnului Dumitrache!

Era însă și deplin conștient de dificultatea întreprinderii:

Chiar dacă nu o să iasă ce-am vrut eu, măcar am încercat să continui un vis al domnului Dumitrache, un tată pentru noi și un om deosebit.

În momentele de tristețe și descumpănire provocate de prematura sa dispariție, se poate ușor ajunge la întrebări relativizante de genul: Ar fi fost prea frumos, ori prea mult, pentru o împlinire de simplu muritor? Ori prea târziu?

Preferăm să credem că, depășind șocul, întemeietorii Fundației vor găsi inspirație și îndemn în gândul că Mărgeluș îi vrea pe mai departe uniți și hotărâți să nu-și și să nu-i lase visul întrerupt! Colegul și prietenul care spunea:

Eu cred că vom rezolva problema unei Nirvana pe Pământ doar prin educație,

le-a lăsat și aceste cuvinte-profeție, cuvinte-testament:

Și atunci eu am realizat și altceva ce nimeni n-a văzut: ca Fundația să existe și să trăiască pentru totdeauna!

IN MEMORIAM

NICOLAE CREȚU

MIHAI: COLEGUL, PRIETENUL, PROFESORUL

Poate greșesc, dar așa mi se pare acum, la „ceasul” despărțirii de un prieten de o viață: că, dacă i-aș scrie numele întreg, Mihai Daraban, ca în „acte”, ar suna rece, străin, depărtat. «Mihai» e altfel, e pe măsura a ce simt, a cum ni-l închipuim încă între noi, cu noi, în pofida Despărțirii de el.

A fost și o vreme în care îi spuneam

«Mihăiță», cum îl chemau și părinții, ori fratele și sora, mai mari. Eram amândoi, ca și prietenii mei de joacă, de prin vecini («Lică»: Nicolae Cazan, Ovidiu Calapod, Mircea Panaitiu) la «nr.5», școala lângă care avea să se ridice un cinematograf. Acolo l-am întâlnit pe Mihai, ca și pe alții («Tică»: Constantin Saulea, «Lili»: Vasile Dobre...), colegi în clasa Doamnei Bărhală, după un foarte scurt început cu învățătorul Poghircă. Și am rămas împreună până la absolvirea liceului: anii aceia, dar și cei care le-au urmat, au făcut din noi toți – îmi place s-o numesc așa, cu o „formulă” a lui Constantin Țoiu, din romanul *Galeria cu viață sălbatică* – „echipa (noastră) trecătoare prin lume”, de la primele zile de școală și până la vârsta de acum, legând experiențele și, cu timpul, și amintirile fiecăruia de ale

celorlalți, într-o conștiință de apartenență, deloc abstractă, la o generație.

Un copil cu chip luminos și curat, plin de viață, însă niciodată violent (cum altora li se mai întâmpla să fie, să se manifeste), talentat și harnic, care, sigur, nu lipsea nici el de la poznele acelei vârste (dar nici nu mi-l amintesc pe el ca inițiindu-le vreodată), așa era acel Mihai / «Mihăiță» al primilor ani de școală. Avea o blândețe, pe care a păstrat-o mereu, nu era nici apatic, nici capricios. Nu uit nici ironiile lui, oricât de catifelate, din clasele mai mari, de mai târziu, sau din vremea începuturilor sale de tânăr profesor de literatură și limba română, dar trebuie spus, nu rănea pe nimeni cu ele, reacții ale unei inteligențe și sensibilități nealterate de pornirea de a lovi.

Ne-am descoperit curând bucurii comune: pe cea a lecturii înainte de toate, sigur, alături însă și de un început de deschidere spre arte (teatru, în special), limbi străine. Eram amândoi în liceu când s-a înființat Teatrul bărlădean «Victor Ion Popa», dar și până atunci, mai apăreau afișe ale unor turnee (teatru de păpuși, ansambluri de cântece și dansuri), ascultam «Teatru la microfon». Învățători, competenți și inimoși, profesoare și profesori înzestrați cu har și de o mare generozitate sufletească, spectacole de teatru școlar, încă din gimnaziu, «cercuri» de la Casa Pionierilor (literar, de teatru, mai cu seamă), rodnică influență, formatoare, modelatoare, a unor mari dascăli: profesori de română sau de limbi străine ca Hary Zupperman, Constantin

Parfene, D-ra Elena Asbiovici, D-na Tatiana Balan, dar și din câmpul științelor, matematicieni ca profesorii Vasile Țugulea, Ioan Aursulesei, Ștefan Cucuș, sau venind dinspre fizică, chimie, biologie, geografie: Gheorghe Gâlcă, Traian Nicola, Dumitru Velicu, Georgeta și Vasile Cărcotă, ori logică și psihologie ca profesorul Ioan Popa. O pleiadă de intelectuali adevărați (și încă atâtea alte nume ar mai fi de amintit): de la toți am avut de primit, de învățat nu numai carte, ci și omenie, care „se predă” mai greu, fără metode și „metodică”, dar e o altfel de învățătură, de neuitat, pe viață.

Spiritul înalt, nu uscat, nici pedant, al școlii bărlădene, pentru noi cel de la «Codreanu», a rodit în Mihai, ca și în atâția alții, băieți și fete din generația noastră, deveniți, la rândul-le, profesori admirabili, de elită, ai școlilor din orașul în care ne-am născut și am deschis ochii spre lume. Cu modelele – în suflet, în memorie, în minte – oferite de cei care ne-au fost nouă profesori. Îmi aduc aminte cu ce prețuire și admirație vorbea Mihai de Domnul și Doamna Parfene, tânăr cuplu de profesori de română, vecini cu el, cu familia lui. Și peste ani, după studenția clujeană încheiată cu o teză de licență despre Martha Bibescu, foarte apreciată de, altfel, severul Profesor Mircea Zăciu, două asemenea mari modele și-au pus amprenta, sunt convins, pe activitatea de profesor a lui Mihai însuși: cel al didacticianului Constantin Parfene, pasionatul de stilistică și poetică, și, deloc mai puțin întipărită, și cealaltă amprentă, complementară, la fel de adâncă, datorată dirigintelui nostru Hary Zupperman, poliglot, rafinat și ironic, adept al „problematizării” cu mult *avant la lettre*. Aș putea oare să uit privilegiul oferit nouă, celor câțiva din echipa codrenistă pentru concursul radiofonic „Cine știe, câștigă” (Tema: Mihail Kogălniceanu), în competiție cu liceeni hușeni, invitați acasă la Profesorul nostru, mare bibliofil, mândru să ne arate ediții vechi și rare, unele și cu

autografe de mare preț, mai ales franțuzești? Emoția Cărții, bucuria, plăcerea aproape senzuală, la care eram martor, alături de Mihai, de Tică Saulea, de alți câțiva... Sau ce ne spunea despre colegii de studenție bucureșteană, între care și Eugen Ionescu, și despre profesorii acelei generații extraordinare...

Mihai iubea literatura, avea sensibilitatea aceea vie și nuanțată, fără de care ora de română ar eșua în doar „informație” seacă și rece. Îmi revine, pe o retină a memoriei, imaginea noastră, citind amândoi, în același timp, el pe o parte a foii, eu pe cealaltă, nu știu ce roman, poate românesc, poate străin, «prins» cu greu, împrumut obținut doar pe câteva ceasuri, aș zice «contra cronometru». Era un mare cititor, nu din obligație profesională: așa fusese dintotdeauna și asta se simte, când le vorbești tinerilor din fața ta despre literatură, în chiar „nota” rostirii. Și pasiunea unor profesori excelenți, ca Mihai și «Vroni» (Veronica Daraban), ori «Madili» (Elena Monu) ca și a atâtor altora, a dat mereu studenți de vârf Universității ieșene aflată, iată, în pragul sărbătoririi a 150 de ani de existență.

Mă leagă atâtea amintiri de Mihai (și nu doar de el): spectacolele noastre de teatru școlar (*Jocul de-a vacanța*, turneul cu *Nota zero la purtare*), zilele mutării de la «Codreanu» la «Complex», întâlniri și dezbateri pe teme literare, revederile cu colegii de promoție și cu profesorii noștri (datorate neobosiților «combatanți» bărlădeni Virgil Giușcă, Mihai Petru Luncă, Vasile Dumitrașcu, Victor Avram). Viața i-a adus și alte împliniri: căsătoria, copiii, Anamaria și Dragoș.

Nu vreau, la Despărțirea de Mihai, să întunec nota rostirii, ci, în acord cu lumina tinereții noastre bărlădene, aleg din Blaga (*Glas de seară*) o pereche de versuri care să-i facă «țărâna ușoară»:

*Înmormântat în astă stea,
prin nopți voi lumina cu ea.*

MIHAELA TUDOR

A FOST ODATĂ ÎMPĂRATUL VERDE...

Într-o zi de Gerar a lui 2010, hermina zăpezii s-a maculat brusc, odată cu despărțirea noastră de un prieten drag, profesorul MIHAI DARABAN, cel căruia îi plăcea nespun șansoneta lui Adamo, *Tombe la neige*. Zăpada, frigul și absența continuă lasă un gol imens, *blanche solitude*, în sufletele noastre, ale prietenilor apropiați.

Pentru că singura care se opune uitării este amintirea, îl vom evoca de câte ori vom avea prilejul, iar întâlnirile noastre vor stârni imagini vii, ca aceea care, prima, îmi răsare în fața ochilor: chipul unui puber de 14 ani care, întrupat din lut și stea, cu ochii mari, deschiși spre întrebările grave ale lumii și un ciuf negru, cârlionțat pe frunte, se arunca în scăldătoarea adolescenței.

Atunci i-a fost hărăzit să interpreteze, în cadrul Cercului dramatic de la Casa Pionierilor, rolul Împăratului Verde din *Povestea lui Harap-Alb*, un om

generos, dispus să stea la masă cu sluga, pentru că știa să vadă dincolo de aparențe. Asemenea personajului său de atunci, un cumul de calități, a devenit și a rămas toată viața și Mihăiță, în relațiile cu familia, prietenii, colegii și cu elevii celor trei licee bărlădene. De aceea, cât vom trăi noi, va trăi și el, prietenul, colegul și partenerul de șotii care, ca noi toți, nu a ascultat de glasul protector al pădurii *O, rămâi, rămâi la mine...* și a ieșit în câmp răsând, apucând prea devreme pe drumul care, pentru noi, oamenii, nu se mai întoarce, așteptându-și, cu multă demnitate, amurgul, noaptea și durerea.

Drum bun, prieten drag! De data aceasta nu-ți vom pune *Nota zero la purtare* pentru că știm, te-a chemat ultima misiune a vieții tale: te-ai dus să stingi o stea, steaua care era pe când nu s-a zărit / azi o vedem și nu e...

IN MEMORIAM

MIRCEA COLOȘENCO

OCTAVIAN STOICA

(5 aprilie 1942 – 13 aprilie 1995)

Fiu al Bârladului, descendent dintr-o familie de intelectuali (tata – avocat), cu ani grei de detenție în perioada de față, pentru vederi liberale, Octavian Stoica face parte dintre personalitățile distincte ale culturii acestor meleaguri.

Studiile generale/liceale le-a urmat în orașul natal; studiile superioare, specialitatea limba și literatura română, în Iași (1960-1963) și în București (1963-1966), trecând examenul de licență cu nota maximă. Coleg de generație și prieten cu Cezar Ivănescu și cu Dan Răvaru.

Ca student, a frecventat cenacluri literare în Iași și București, manifestându-se ca prozator, dar și ca un inveterat critic al discursului placid, ideologizant. Pentru povestirile *Încet, înainte și înapoi* („Amfiteatru”, București, I, 3, 1-7 martie 1966) și *Noaptea orașului* (idem, I, 8, 1-7 iulie 1966), a primit premiul de „proză scurtă” a revistei studențești „Amfiteatru”. A continuat viața de cnaclu în cadrul revistei „Luceafărul”, fie sub conducerea lui Eugen Barbu, fie sub cea a lui Ștefan Bănuțescu.

A preferat, devenind membru al Fondului Literar (1966) al Uniunii Scriitorilor din România, pentru a-și păstra o anumită independență, să fie colaborator la principalele publicații literare ale vremii: „Argeș” (Pitești), „Contemporanul” (București), „Cronica” (Iași), „Familia” (Oradea), „Gazeta literară”/„Luceafărul” (București), „Ramuri” (Craiova), „Tribuna României”, „Viața Românească” (București) ș.a. După decembrie 1989, a întemeiat singur unele reviste (efemere): „D'ale carnavalului” și „Gastronomia”.

A fost un boem incurabil. (Cu excepția unui singur an, 1961-1962, când a întrerupt studiile universitare, fiind trimis obligatoriu în câmpul muncii, învățător la o școală rurală din împrejurimile Iașului, și-a întreținut existența cea de toate zilele din scris și expediente.)

Bibliografia sa nu e prea bogată, fiind un calofil, prelucrându-și opurile cu râvna unui bijutier.

I-au apărut lucrările în culegeri (*Cinstire patriei*, Editura Eminescu, 1972; *Antologia reportajului românesc contemporan*, Editura Eminescu, 1974), în colaborare (cu

Fănuș Neagu sau alți versați ai condeii: *Almanahul literar gastronomic*, Editura Viața Românească; *Calendarul și almanahul almanahurilor românești*, 1991), unica lui carte de autor fiind: *De-ale gurii, din bătrâni*, Ed. Sport Turism, 1978, 248 p. Cele mai multe volume i-au rămas în manuscris la diferite edituri din București (Cartea Românească, Eminescu, Albatros, Viitorul ș.a.) și Craiova (Scrisul Românesc).

Au scris despre el în scrierile lui: Haralambie Țugui („Vremea nouă”. Vaslui, 3 aprilie 1973), Ion Coja („Flacăra”, București, 7 mai 1978), Laurențiu Ulici („România literară”, București, 29 iulie 1978), precum și Emil Manu, George Alboiu, Petru Ghelmez, Al. Piru, iar fostul său profesor, Traian Nicola, autorul dicționarului personalităților tutovene, i-a întocmit o fișă biobibliografică veridică.

Orașul natal, ca un deosebit omagiu, a donat, prin Muzeul „Vasile Pârvan”, apartamentul său în vederea instituirii unei Case Memoriale cu dublu scop, pentru cinstirea creatorilor literari locali și, la ocazii dedicate evenimentelor culturale, pentru cazarea oaspeților scriitori participanți ca invitați (deschisă la 20 iulie 1997).

Cinstind memoria unui literat și creator bârlădean, o personalitate complexă și originală, cu dublul prilej aniversarea/comemorarea lui Octavian Stoica în luna aprilie, avem speranța că, în postumitate, opera sa va fi reeditată cu concursul localnicilor pe care i-a iubit și descris cu simpatie în opera lui.

SEMNAL

La Editura „Scripta” din București a apărut în 2009 ediția a 2-a a cărții *De-ale gurii din bătrâni*, de Octavian Stoica, cu o prefață de Octavian Soviany și cu o postfață de Florentina Voichi. Pe coperta 4 este reprodus portretul scriitorului realizat de Florentina Marinescu-Voichi.

IN MEMORIAM

Vineri, 22 ianuarie 2010, a încetat din viață, la 80 și câțiva ani, la Domnești, lângă București (locuia însă în Capitală, pe strada Rigas, 3, ce dă în Cișmigiu), actrița **Margarita Tutoveanu**, ultima dintre nepoții de frați ai poetului **G. Tutoveanu**, fondatorul Academiei Bărlădene.

Absolventă a Liceului „Carmen Sylva” din București, licențiată a Facultății de Drept și a Conservatorului de Artă Dramatică, **Margarita Tutoveanu** a fost actriță la Teatrul Național din București și la Teatrul „Alexandru Davila” din Pitești, de unde s-a și pensionat.

A fost fiica lui **Ioan (Jean) Ionescu** (1870-1927), fost director în Ministerul Justiției, și a **Elizei Craicioglu** (1880-1967). Surorile Margaritei, **Florica Ionescu Tutoveanu** (1905-1984) și **Ecaterina Voican**,

fără să fi fost scriitoare, au luat parte, între cele două războaie mondiale, la multe din întâlnirile Academiei Bărlădene, care aveau loc fie în casa unchiului lor, fie la Casa Națională „Stroe S. Belloescu” din Bărlad.

A fost căsătorită cu **Horia Ilcuș**, fiul generalului de divizie **Ion Ilcuș**, fost ministru al Apărării Naționale (1939-1940), în guvernul Gh. Tătărăscu.

A dăruit admirabilul portret în ulei al **Zoei G. Tutoveanu**, pictat de **G. Portase** lui **C. D. Zeletin**, care la rândul lui, l-a donat Academiei Bărlădene.

Foarte înzestrată intelectualicește, **Margarita Tutoveanu** dă la bătrânețe meditații de limbă spaniolă, engleză, franceză și de... matematică. Îi semăna, în privința aceasta, unchiului ei, **Bogdan Ionescu** (1875-1951), profesor secundar de matematică și universitar de drept (C. D. Z.).

PETRUȘ ANDREI

Când Cupidon...

Când Cupidon, prin preajmă se abate,
Pe cât îți stă-n puteri, nu te opune
În luptă dreaptă cu el nu te pune
Că-i cel mai de temut într-o Cetate.

„Să fugi de-Amor!”, îți e ușor a spune
E însă o imposibilitate,
E drept că fuga-nseamnă sănătate
Ba dovedește chiar înțelepciune.

Așa că mă gândesc s-o iau agale,
Să mă feresc din calea dumisale
Că nu mai sunt tretin în buiestru.

Și plec, dar, nu știu, parcă merg
în transă
Că-n fața lui eu nu am nici o șansă
El are aripi iar eu sunt... pedestru.

Când ești tentat...

Când ești tentat, după nereușită,
Odată-ajuns la capătul răbdării
Să te supui autoflagelării,
Nu te lăsa deloc dus în ispită.

Găsește antidotul supărării,
Nu apuca pe calea otrăvită,
Mai iei de la destin câte-o copită
Să simți, din plin, amarul întâmplării.

Tortura, de mult timp, e osândită,
Acordă-ți circumstanțele iertării,
Prin mângâierea tandră a-durării
Să-ți fie viața iarăși însorită.

Nu te vorbi nicicând de rău pe tine,
O fac prietenii cu mult mai bine.

Ce bine-i să te văd

Ce bine-i să te văd de dimineață,
Să aflu că ești fericit cu mine,
Simt că-ți pulsează sângele în vine
Și c-al meu zâmbet parcă îți dă viață.

Hai să ne facem zilele mai pline
Și să ne săturăm de-a lor dulceață,
Când mările și-oceanele îngheață,
Noi să plutim pe-un cer cu ape line.

Hai vino să ne pregătim de cină
Că ți-am adus de toate din grădină
Și să lăsăm mâhnirile la ușă.

De când a început povestea noastră,
Îmi place c-arunci cheia pe fereastră
Și-ți vine dragostea ca o mânășă.

Cinci fericiri...

Cinci fericiri în viață-ți pot fi date:
Întâi, să ai o bună judecată,
Să izbândești de fiecare dată,
Să ai simțire-apoi și sănătate;

Să îți păstrezi onoarea nepătată
Și să ai bunuri binecuvântate,
Să ai și bani dar și gândiri curate
Iar pe-al tău cer să nu ai nori vreodată.

Și totuși, Platon nu are dreptate
Că, chiar atunci când crezi că ai de toate,
Ceva tot s-ar putea ca să lipsească.

Degeaba-ți dobândești un bun renume,
Zadarnic ai tot aurul din lume,
De n-ai pe cineva să te iubească.

Din cele șapte vicii...

Din cele șapte vicii capitale,
Doar câteva ar fi periculoase
Iar celelalte nu-s chiar periculoase
Că-n forme-atrăgătoare-ți ies în cale.

Te ispitesc pe-alei întunecoase
Ori te târăsc prin săli de tribunale
Și, din păcate, chiar de nu-s mortale
Sunt unele extrem de dureroase.

Ferește-te în viața ta de ele
Că unele năravuri sunt prea grele,
Să ai cât mai puține-i cel mai bine.

Mă bucur că, tot dând mereu din coate,
Mi-a mai rămas atât, ca rest din toate,
Un viciu doar: iubirea pentru tine.

Frumosul

Frumosul e în inimă și-n minte
Și, mai ales, în tot ce ne-nconjoară:
În câmp cu flori și-n pasărea ce zboară,
În zâmbet dar și-n lacrima fierbinte,

În mers felin sau salt de căprioară,
În taina tainiților de cuvinte
Și-n patima, mognită-n jurăminte,
Aprinsă de a cerului fecioară.

E-n șoapta glasului ce te-nfioară,
În scâncetul din struna de vioară
Și-n pieptul ce de dor de dor suspină.

De-aceea, dacă nu-i cu supărare,
O spunem iar și iarăși, sus și tare:
Frumosul e-o creație divină.

DIANA STOICA

Semne poetice. *Insula* în imaginarul poetic eminescian

– urmare din numărul trecut –

Simbolistica *insulei* se integrează imaginarului poetic eminescian de evocare a tărâmurilor paradiziace, prin raportare la apă, substanță originară a tuturor lucrurilor în gândirea filosofică a lui Thales, „matrice cosmică”¹ a „răsăritului lunii și a izvorării lumilor”² care creează impresia unei permanente aspirații spre înălțare: „*Deodată luna-ncepe din ape să răsae / Și pân' la mal durează o cale de văpae. / ... / Cresc valurile mării și țărmlul negru crește / Și aburi se ridică din fund de văi spre dealuri. / O insulă departe s-a fost ivind din valuri, / Părea că s-apropie mai mare, tot mai mare, / Sub blândul disc al lunii, stăpânitor de mare.*” (O.IV, 408). Referitor la imaginea *insulei* ivite din ape, interesantă din punct de vedere stilistic este forma analitică a verbului, „s-a fost ivind”, formată din perfectul auxiliarului cu gerunziul, și a cărei forță de sugestie este în deplin acord cu întreg peisajul creat. Ivirea propriu-zisă a *insulei*, indusă de forma veche de imperfect³, și apoi augmentarea progresivă a imaginii sugerată și de gerunziul „ivind”, care exprimă o acțiune în desfășurare, asigură dinamica textului, ilustrând modul specific eminescian de a „revifica” forme gramaticale uitate și care întregesc conținutul semantic al textului. Eminescu optează în poemul *Sarmis* pentru această formă verbală ca sugestie a nașterii *insulei* din apă, formă care prin valoarea expresivă desăvârșește conținutul ideatic. Privind poemul în perspectivă poetică, așa cum apare în variante, Eminescu a avut în vedere în sugerarea sentimentului cosmic al nașterii și verbul „a naște”, convertit din diateza reflexivă în activă, care pe lângă dubitativul „păreau” accentuează deopotrivă starea de mister, de taină: „*Iar firea toat-așteaptă ca să răsară luna / ... / Se văd și teii-n vale și variștele-n dealuri / Iar insule departe păreau că nasc din valuri*” (O.V, 454). Însă poetul reține în textul definitiv forma verbală „s-a fost ivind” ca fiind mult mai expresivă, element care întărește ideea potrivit căreia forma dă adâncime sensului.

Dacă în *Sarmis* convergența elementelor spre înalt vorbește despre un timp al nașterii: luna răsare din apă, apele și țărmlul mării cresc, ilustrare a mișcării ascensionale, aburii se ridică din fundul văii, *insula* se ivește din mare, marea fiind cea care asigură intrarea în ființă, în ultima variantă a poemului *Mureșanu*, marea este metaforă a reîntoarcerii în materia mamă, prin intrarea în neființă, sugestie thanatică provocată de mișcarea elementelor, de data aceasta orientată în jos: „*Pe-a stâncilor lungi colțuri apusul se coboară,*” (O.IV, 307). Astfel, imaginea *insulelor*-sarcofage invadate de beția vegetalului se reflectă în esența vieții și a morții într-o ciclicitate a ivirii, a ridicării din leagănul acvatic și a recufundării în mormântul mării⁴: „*Din insule bogate sfâșiind apa iese / O luntre... / ... / Și insulele mândre și de dumbrave pline / Par sarcofage nalte plutind pe-unde senine, / Acoperite numai cu flori și cu poiene / Urieșești... Acum se-nchid a serei gene, / Apele devin sure... și-n blânda lor cântare / Dispar ca sarcofage insulele în mare.*” (O.IV, 306-307). Imaginea morții este anticipată de motivul chiparosului, arbore funerar a cărui privire este întoarsă spre adâncul apei, ca o chemare a unei voci arhetipale: „*Se leagăn' visătorii copaci de chiparos / Cu frunza lor cea neagră uitându-se în jos / În ape...*” (O.IV, 306).

Sacralitatea lumilor este strâns legată de ideea adâncului care trimite la momentul facerii. Lumea lui Eminescu se naște din adânc (al apelor, al văii). Fiind unul dintre epitetul caracteristice ale liricii eminesciene, așa cum interpretează Tudor Vianu, alături de „vechi” și „etern”⁵,

adânc înregistrează sensuri și nuanțe care evocă universuri mitice. În dezvoltarea sa semantică, *adânc* este pus în legătură cu depărtarea, de sus în jos, dar și depărtarea înțeleasă ca orizontalitate⁶. Astfel, în poemul de factură mitică *Miradoniz*, grădina acesteia este o vale care are dimensiunea adâncului, și pe cea a întinderii nelimitate, iar fluviul adânc, bătrân – epitet care sacralizează peisajul – poartă în spate *insulele*, imagine poetică care transferă sensul spre sfera umanului: „*O vale-adâncă și întinsă, lungă, / Tăiată de un fluviu adânc, bătrân, / Ce pe-a lui spate văluroase pare / A duce insulele ce le are-n el – / O vale cât o țară e grădina / Castelului Miradoniz*” (O.IV, 92). O descriere asemănătoare într-o perfectă armonie paradiziacă este ținutul montan unde locuiește zâna Dochia: „*Munți se-nalță, văi coboară, râuri limpezesc sub soare, / Purtând pe-albia lor albă insule fermecătoare,*” (O.IV, 123), în a cărei grădină același fluviu mitic poartă în spate *insulele*, ca promisiune germinativă a lumii: „*Iar o vale nesfârșită ca pustiile Saharei, / ... / Cu un fluviu care poartă a lui insule pe el, / E grădina luminată a palatului în munte –*” (O.IV, 125), fluviul fiind matricea nașterii și a morții, materia din care toate se nasc și în care toate pier: „*Insulele, ce le poartă, în adâncu-i nasc și pier,*” (O.IV, 126).

Peisajul luxuriant al *insulelor*, zugrăvite în oglinda acvatică, creează sugestia unirii adâncului apei cu înaltul cosmic, vegheate de lumina stelelor, constituindu-se într-o axă primordială sacră: „*Și cu scorburi de tămâie și cu prund de ambră de-aur / Insulele se înalță cu dumbrăvile de laur, / Zugrăvindu-se în fundul râului celui profund, / Cât se pare că din una și aceeași rădăcină / Un raiu dulce se înalță, sub a stelelor lumină, / Alt raiu s-adâncește mândru într-al fluviului fund.*” (O.IV, 126). *Insulele* sfinte, cu „scorburi de tămâie” și cu prund de ambră de aur, unde epitetul *de aur* este caracteristic simbolisticii mitice eminesciene, ca de altfel imaginea dublă a *insulei* care, prin capacitatea reflectantă a apei, pare a fi ivită din aceeași rădăcină, marchează vizionarismul poetic al unei permanente pendulări între materialitatea terestră și transcendența spirituală. De asemenea, în grădina imensă a lui Miradoniz, întâlnim râul sfânt, echivalentul râului dacic, în care se ivesc insulele inundate de mireasma tămâii, semn al celebrării nașterii lumii: „*Pe râul sânt ce curge-n valea mare / ... / ... Insule sfinte / Se-nalță-n el ca scorburi de tămâie*” (O.IV, 93), tot așa cum în *Povestea magului călător în stele*, bogăția *insulelor*, a vegetalului în care lebedele își duc existența într-o perfectă armonie a lumii reflectă un imaginar mito-poetic: „*Din insule bogate cu mari grădini de laur, / Lebede argintoase ariple-ntinzând / Veneau sfâșiind apa la luntrea lui de aur*” (O.IV, 169). Percepere i-realității lumii în perspectivă poetică se realizează prin intermediul visului, treaptă care asigură ieșirea din sfera contingentului, prin revelarea dimensiunii esențiale a ființei. În poezia *Vis*, în urma intrării în starea de visare: „*Ce vis ciudat avui...*” (O.IV, 294), ființa poetică trăiește sentimentul dedublării, într-o percepere tensionată, dezvăluită oximoronic, a vieții și a morții: „*Eu îi rup vâlul de pe față... / Tresar – încremenesc – sunt eu.*” (O.IV, 295), sentiment care prinde contur prin transpunerea eului poetic într-o *insulă* în farmec, imagine simbol al unui sanctuar sacru: „*Căci pe o insulă în farmec / Se-nalță negre, sfinte bolți / Și luna murii lungi albește, / Cu umbră împlorice colț.*” (O.IV, 294).

→ În **Mureșanu**, varianta din 1876, sacralitatea **insulei** este percepută în perspectiva armoniei muzicale care prin cântecul orfic unește norocul, datul ființei umane în a fi fericită, și disperarea, condiția tragică a existenței: „*Din insulele sfinte străbat cântări ferice, / Noroc și desperare le văd unite-aice...*” (O.IV, 310). În perspectiva orfică a muzicalizării și întemeierii Lumii în poemul **Luceafărul**, **insulele**, elementele în general, se supun puterii demiurgice a rostirii ontologice, unde cântecul orfic, în aceeași relație semantică cu glas, este „expresia geniului poetic pe care îl poate atribui Demiurgul lui Hyperion”⁷: „*Vrei să dau glas acelei guri, / Ca dup-a ei cântare / Să se ia munții cu păduri / Și insulele-n mare?*” (O.I, 178).

Note:

1. Rosa Del Conte, *Eminescu sau despre Absolut*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1990, 259.
2. Ioana Em. Petrescu, *Eminescu și mutațiile poeziei românești*, Editura „Dacia”, Cluj-Napoca, 1989, 45.
3. Imperfectul perifrastic întâlnit în limba română veche, format din imperfectul auxiliarului „a fi” și gerunziul verbului, a cunoscut și o formă concurrentă, formată din perfectul lui „a fi” și gerunziu (vezi Constantin Frâncu, *Gramatica limbii române vechi (1521-1780)*, Casa Editorială Demiurg, Iași, 2009), formă existentă și în textul eminescian, chiar dacă singular. Pe lângă această formă verbală, Eminescu exploatează în poezie formele

de mai mult ca perfect și perfect compus supracompuse, întâlnite în graiuri și în limba veche, nu foarte frecvent, însă definitiv în a sublinia preferința poetului care merge în profunzimile limbii, pentru a scoate la iveală forme și sensuri care prin puterea lor de întemeiere se contopesc perfect cu întregul context poetic: „*Părea că printre nouri s-a fost deschis o poartă,*” (O.I, 69), „*Și apa unde-au fost căzută*” (O.I, 170), „*Că în a ta privire m-a fost cuprins estatul*” (O.II, 88), „*Căci te-am fost visat pe tine*” (O.II, 95), „*Cât de mult ne-am fost iubit.*” (O.IV, 370), „*Rămas în nemișcare m-a fost cuprins extasul,*” (O.IV, 410), „*Pe zeii vechii Dacii i-a fost chemat la nuntă,*” (O.IV, 416), „*Eu nu mai știam în mine cât de mult m-au fost iubit.*” (O.IV, 536). Despre trecutul perifrastic în poezia lui Eminescu vezi Acad. Al. Rosetti și Ion Geție, *Limba și stilul operei beletristice a lui Mihai Eminescu*, în *Studii de istoria limbii române literare. Secolul al XIX-lea*, vol. II, Editura Pentru Literatură, București, 1969, 316 și Dumitru Irimia, *Limba și stilul poetic eminescian*, Editura „Junimea”, Iași, 1979, 151-152.

4. Ioana Em. Petrescu, *Eminescu și mutațiile...*, 47.
5. Tudor Vianu, *Eminescu*, Editura Junimea, Iași, 1974, 228-232.
6. Vezi Gh. Bulgăre, *Sensurile lui adânc la Eminescu*, în *Studii de stilistică și limbă literară*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1971, 30-38.
7. Dumitru Irimia, *CÂNT-EC-CÂNTARE*, în *Dicționarul limbajului poetic eminescian. Semne și sensuri poetice. I. Arte*, coord. Dumitru Irimia, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 2005, 64.

VASILE FETESCU

Expoziție omagială

15 ianuarie 2010 ni s-a înfățișat ca o zi cu lumină puțină și cu ninsoare mărunță cernută parcă din sita aerului umed și rece. Stratul de zăpadă îmbrăca pământul și împodobește copacii cu ramurile dezgolite și triste. Grădina Copou din Iași, aproape pustie la orele amiezii, îi primea indiferentă pe rariii trecători care o traversau ori își îndreptau pașii spre impunătoarea clădire a muzeului „Mihai Eminescu” pentru a participa la festivitatea organizată cu prilejul împlinirii a 160 de ani de la nașterea poetului național.

În interiorul generos și primitor al *Templului* destinat cinstirii poetului s-au adunat iubitorii de Eminescu: scriitori, studenți, artiști, ziariști, profesori, editori, tineri și vârstnici.

Atmosferei sărbătorești care domnește permanent în acest sacru spațiu al spiritualității ieșene i s-au adăugat **expoziția enigmistică** omagială a cunoscutului rebusist bărlădean, profesorul Serghei Coloșenco, inspirat intitulată „Enigmaticul Eminescu” (organizatoare Corina Negură).

În patru vitrine amplasate de-a lungul peretelui nordic al muzeului sunt orânduie expozite: exemplare din publicațiile rebusiste care au în cuprinsul lor pagini închinare lui Eminescu, precum și numere întregi ale acestora dedicate vieții și operei poetului. (Foto Corneliu Grigoriu).

Prezentarea personalității lui

Serghei Coloșenco și a creației sale rebusiste a fost făcută de distinsa profesoară Olga Rusu, o bună cunoscătoare a vieții și operei enigmistului bărlădean. Cu dicție și

exprimare ireproșabile, dezinvolt și liber, vorbitoarea a captat atenția și a trezit interesul auditoriului, informându-l că autorul expoziției a realizat tipăriturile sale prezentate în expoziție în timp, începând cu 1995 și a urmărit viața și opera lui Mihai Eminescu într-o manieră personală, punându-l pe cititorul dezlegător, cu creionul în mână și cu volumele poetului în față. A fost și este publicat de gazete și edituri din aproape toate județele țării, că se numără printre marii rebusiști contemporani, că a publicat numeroase volume, conduce cu competență și dăruire prestigioasa revistă de cultură „Academia Bărlădeană” și la Editura „Sfera” din orașul unde locuiește i-a reeditat pe G. Tutoveanu, Al. Vlahuță, G. G. Ursu, a editat volume de versuri și

proză ale unor scriitori români, dar și ai unora stabiliți în Franța, Finlanda și Canada.

Prin creațiile sale, volumul „Enigmaticul Eminescu”, plachetele „Labirint”, cele 11 numere „Mihai Eminescu” din colecția „Biblioteca Rebus”: 3, 7, 13, 21, 28, 31, 39, 46, 50, 55 și 60, minivolumele „Luceafărul” și „Epigonii”, cât și „G. Călinescu”, „Cezar Petrescu”, „Ioan Slavici”, Serghei Coloșenco s-a dovedit a fi un foarte bun cunoscător al universului liric eminescian introducându-i pe pasionații dezlegători ai careurilor sale în spiritul și creația de geniu a poetului al cărui nume a strălucit și strălucește ca un luceafăr pe cerul poeziei românești și universale.

Manifestarea s-a încheiat cu un frumos recital de poezie eminesciană în interpretarea tinerei și talentatei actrițe Iulia Verouiu, de la Teatrul „Luceafărul” din Iași, și cu câteva melodii pe versurile poetului sărbătorit, susținute de Viorel și Cristian Cătea.

La ieșirea din muzeu, cu sufletul înnobilit de sublimul eminescian, privirile mi-au fost atrase de bătrânul tei, supraviețuitor pentru a străjui bustul aceluia care, la umbra lui, a creat nemuritoare versuri. Buchetele de flori de la baza soclului și de sub tei stăteau mărturie pentru dragostea și prețuirea pe care ieșenii le manifestă față de cel ce a creat veșnicia frumosului poetic.

ION POPESCU-SIRETEANU

N. Cârlan, M. Eminescu în context bucovinean

Ca peste tot în marile centre din țară, și în Suceava se lucrează cu interes la creșterea noastră culturală. Unul dintre statornicii dăruți muncii de cercetare a culturii noastre de azi și de ieri este Nicolae Cârlan, proaspăt septuagenar.

Domnia sa a publicat, în 2009, la Ed. Lidana din Suceava, a doua ediție a cărții *M. Eminescu în context bucovinean* (168 p.), scriere dedicată de către autor părinților săi.

Întregul volum – se și înțelege din titlu – are în atenție legăturile dintre Eminescu și Bucovina, provincia al cărei fiu era.

Mai întâi este vorba de Suceava a cărei imagine “apare în toate compartimentele operei eminesciene – poezie, proză, dramaturgie, publicistică – îmbrăcând forme expresive diverse și variate, de la invocare și evocare, la descrierea lapidară”. Poetul a fost, cu siguranță, în mai multe rânduri la Suceava, unde avea buni prieteni și cunoștea bine orașul contemporan lui, înstrăinat, așa că descrierea pe care i-o face în “Timpul” (2 nov. 1879) reflectă o dureroasă realitate.

Figura lui Ștefan cel Mare, sfântul domn al Moldovei, este prezentă mereu în descrierile poetului, numindu-l “nebiruitul Ștefan Vodă”, “gigantul trecutului”, “eroul națiunii românești”, “acest mare geniu român”, “zidul de apărare al creștinătății”, “binecredinciosul și de Hristos iubitorul Ștefan Voievod”, “scutul creștinătății și cetatea Crucii”, “campionul creștinătății”, “el care puneu ideea mai presus de toate”, “Ștefan cel Mare și Sfânt”. Acest mare Domn, cel aureolat acum “de nimbul sacralității”, “a dus o viață de chin și amărăciuni”, căruia “poporul în urmă i-a zis cu dragă inimă Bun și Sfânt și Mare, căci așa domn nici n-avusese până atunci, nici poate va mai avea de acum și pururi”, Domnul fiind pus alături de Mircea și Mihai, toți trei fiind numiți “sfinte icoane”.

Dintre marii cronicari ai Moldovei, Eminescu a fost mai aproape de Miron Costin, cel mai învățat dintre aceștia, omul care își asumase responsabilitatea scrisului său: “Eu voi da samă de ale mele câte scriu”. Pe scrierile acestuia se bizuie Eminescu atunci când argumentează unitatea de limbă și cea teritorială a românilor. El a înțeles că în unele pagini scrise de Miron Costin “vorbește durerea de țară și iubirea neamului”, încât “opera și personalitatea lui Miron Costin se constituie sub pana lui Eminescu într-un model de autentică și demnă atitudine civică, de măsură și echilibru, de onestitate și iubire pentru adevăr, de probitate cărturărească, de dragoste față de neam și pentru pământul sacru al țării”. Și mai departe: “venerația lui Eminescu față de personalitatea lui Miron Costin, ca, de altfel, față de toți marii săi înaintași se încheagă într-un elogiu adus marelui patriot umanist și luminat cărturar, model de probitate și onestitate, de patriotism și altruism duse până la limita jertfei de sine...”

Primul martir al Bucovinei a fost domnitorul patriot Grigore Ghica, despre care Eminescu a scris în mai multe rânduri pagini care și astăzi ne mișcă sufletul.

Răpirea nordului Moldovei de către imperiali și uciderea domnului țării este și rămâne o pată veșnică pentru

Austria. “Fărădelege nemaipomenită, ueltire mișelească, afacere dintre o muiere desfrânată și între pașii de Bizanț, vânzarea Bucovinei va fi o vecinică pată pentru împărăția vecină, dea pururi o durere pentru noi.” Partea furată nu este un pământ oarecare, spune poetul. “Acolo e sfânta cetate a Sucevei, scaunul domniei vechi cu ruinele măririi noastre, acolo scaunul firesc al unui mitropolit care în rang și în neatârnare era egal cu patriarhii, acolo sunt moaștele celor mai mari dintre domnii români, acolo doarme Dragoș, împlânzitorul de zimbri, acolo Alexandru, întemeietorul de legi, acolo Ștefan, zidul de apărare al creștinătății”. Răpitorii de la 1775 ai pământului sfânt al nordului Moldovei au crezut că țara jefuită va uita făptașii și că durerea pierderii se va stinge. “Dar – spune Eminescu – nu vom lăsa să se închidă această rană. Cu a noastre mâni o vom deschide de-a pururi, cu a noastre mâni vom zugrăvi icoana Moldovei de pe acea vreme și șirele vechi, câte ne-au rămas, le vom împropăta cu aducerea aminte pentru ca sufletul nostru să nu uite Ierusalimul.”

Protestând în mai multe rânduri împotriva răpirii celei mai frumoase și mai sfinte părți a Moldovei, domnitorul a fost asasinat la cererea Austriei. Nicolae Cârlan ar înclina să creadă că două dintre cele șase poezii din *Lepturariul românesc* al lui Aron Pumnul, semnate *De un sătean*, anume *Știința și poetul*, ar fi scrise de Mihai Eminescu pe la 12 – 13 ani. Ipoteza lui N. Cârlan este ademenitoare și nu este exclus să se adeverească (sau să fie considerată mult prea îndrăzneată) prin cercetări viitoare. Oricum, aceste două poezii sunt gândite și scrise de alt autor decât Iraclie Porumbescu. Cunoscându-și elevul, Aron Pumnul îi va fi scris lui Iosif Vulcan despre copilul – poet, iar acesta i-a publicat versurile și i-a schimbat numele pe baza celor cunoscute de el despre Iminoviceștii din părțile Blajului.

La 100 de ani de la asasinarea domnitorului Grigore Ghica, în noiembrie 1877, tinerii arboroșeni Ciprian Porumbescu, Constantin Morariu, Oreste Popescu, Zaharia Voronca și Eugen Siretean trimit primarului de Iași următoarea telegramă:

“Arboroasa, societatea junimei române din partea detrunchiată a vechei Moldove, aduce condoleanța membrilor săi pentru domnitorul decapitat.”

Autoritățile austriece din capitala Bucovinei îi arestează pe cei cinci studenți și le intentează proces, le desființează societatea și sechestrează averea acesteia. În “Timpul”, Eminescu reacționează la măsurile luate împotriva tinerilor, considerând că au fost mult prea aspre și abuzive. El spune că reacțiile studenților “au fost provocate de necuviințe mult mai grave, comise de coloniștii din Bucovina”, anume “din partea jidanilor din Bucovina”. Aceștia “au stărui să se facă serbarea de o sută de ani a întrupării Bucovinei cu Austria”, acțiune prin care românii au fost umiliți de către acele “elemente colonizate din părțile de miazănoapte ale Bucovinei”. De aceea, spune Eminescu, “resentimentul tinereții românești a fost firesc.” Poetul demonstrează, cum spune N. Cârlan, “inconsistența capetelor de acuzare”. După săptămâni bune, cât a durat

→ acest proces politic, “tinerii au fost achitați cu unanimitate de voturi” și au fost eliberați.

În cuvinte încălzite la inima unui adevărat patriot, Nicolae Cârlan scrie: “Mihai Eminescu și Ciprian Porumbescu reprezintă paradigme sublimе, atât prin creație, cât și prin destin, ale iubirii de glie și de neam, ale iubirii cu dăruire integrală și necondiționată, dusă până la sacrificiu, a aspirațiilor naționale milenare ale poporului român.”

Politica austriacă a permis și a încurajat scurgerea spre Bucovina din Galiția a unui mare număr de ruteni (ucraineni) și evrei. După germani, evreii și rutenii erau cei mai agresivi, ajungându-se și la afirmația, într-o publicație ruteană, că Bucovina este pământ slav și că românii sunt...ruși (adică ruteni) romanizați. Eminescu spune că pe români îi dușmănesc “rutenii veniți din Galiția, care, scăpând pe pământul moldovenesc de apăsarea polonă, de miliția austriacă și de alte rele, pretind că a lor e Bucovina, că ei sunt adevărații stăpâni ai țării”. Poetul știa prea bine că aceștia erau unelte ale politicii austriece de dezbinare, de aceea scrie: “Guvernul se folosește de ei pentru a-i paraliza pe români și râde-n taină de ei știind prea bine din anele sale statistice că sunt băjenari aduși de boierii moldoveni pentru a li cultiva moșiile, lucru care se obicinuia în Moldova până la 1845”.

Poetul a înțeles că politica austriacă este duplicitară și fățarnică. Cum observă N. Cârlan, “în timp ce propagandistic se afirmă grija egal distribuită a împăratului față de popoarele sale, în fapt se urmărește o sistematică și tenace acțiune de deznaționalizare a românilor din Bucovina...prin mutațiile demografice dirijate pe ascuns” și “prin subminarea vieții spirituale : a limbii, bisericii și școlii.”

Eminescu nu a fost șovin, cum s-a spus cu rea – credință de către unii străini, “ci doar s-a pronunțat împotriva acelor etnii străine care puneau în pericol ființa națională a neamului românesc, mai cu seamă prin acțiunea

parazitară asupra organismului etnic autohton. Așadar, încă o dată, reacțiile lui Eminescu sunt de apărare, iar nu agresive.”

În *Chestiunea israelită* (partea I *Uzura*), scrie Nicolae Cârlan, “Eminescu abordează analitic, pe bază de fapte și date concrete, bilanțul dezastruos, la vremea respectivă, înregistrat de români în impactul masiv cu etnia semită”. Este vorba de dobânzile uriașe pe camătă și de ruina economică a țaranului, fie el român sau rutean. Autorii sărăcirii țaranilor “sunt organizați ca o ceată de tâlhari”. Acești spoliatori puneau în pericol ființa noastră națională. În fața lăcomiei neînfrânate a cămătarilor și a vânzătorilor de alcool (fie și pe datorie), țaranul nu era apărat de nimeni, i se luau bunurile, pe când cămătarii deveneau proprietari agricoli.

În ce privește viața spirituală a românilor din Bucovina, aici erau conflicte create și cultivate de către autoritățile austriece. Biserica și școala erau tot mai mult subordonate politicii imperiale.

Prezintă interes și articolele incluse în capitolul *Poetul în posteritate bucovineană*, asupra căruia însă nu ne oprim.

Constatăm că această lucrare a lui Nicolae Cârlan este realizată pe baza unei serioase documentații și cu o interpretare corectă a surselor de informare, de pe poziția unui cărturar animat de respectarea adevărului.

Eminescu nu a fost antisemit, ci un apărător al neamului său în fața agresiunii spoliatorilor veniți în partea de nord a Moldovei ocupată de austriece.

Din toate acțiunile sale, realizate prin pana unui bun cunoscător al realităților românești din Bucovina, Eminescu ne apare ca o puternică personalitate, cu o pregătire excepțională, gata să înfrunte o mare putere imperială. Este un Făt – Frumos în luptă cu balaurul care își va da duhul în al doilea deceniu al secolului al XX – lea.

RAFAEL-TEODOR LUPAȘCU

Aripi de înger

Era o noapte-n care
M-am întâlnit
Cu destinul
Și el mi-a dăruit aripi
Ca să colind.

Să colind pământul,
Pământul plin de ură
Și de minciună.
Aripi de înger căpătând
Cu ele am zburat lin,
Un „dar” de la Destin.

Pădurarul și codrul

De ce codrule?
Te-ntreb: „De ce tot plângi
Și spui mereu,
Că suferi și că-ți este greu?”

Eu sunt aici cu tine
Și nu am plecat.
Însă florile tale fine
Și apele cristaline,
Nu mai sunt cu tine.

E iarnă, frig,
E viscol mare
Și codrul
Cărare nu mai are.

Ce te doare?
Spune, ce te doare?

Umbra

Printre umbrele din noapte,
Se ascunde o privire
Și în ceață ea dispare,
Cu puțină strălucire.

Cine ești tu, umbră,
Cu privirea-ncântătoare?
Stai în noapte și privești
Și apoi dispari în zare.

Când vine noaptea,
O aștept cu-nfrigurare.
Aștept privirea ce s-ascunde...
Cine ești tu, umbră, oare?

Eu am o stea

Eu am o stea,
O stea, ce poate să-mi lumineze
Calea către Dumnezeu;
O stea care poate să-mi spună
Ce e bine sau ce e rău.
Și când mă uit la cer,
Parcă ea ar vrea să-mi spună ceva...
E steaua mea.

ALEXANDRU MĂNĂSTIREANU

La apa Vavilonului, de Monica Lovinescu

Volumul de față se prezintă drept o carte document pentru o lungă perioadă de timp -1947- 1990, structurat pe cinci capitole însumând 750 de pagini.

Autoarea, fiica lui Lovinescu, obține o bursă de studii în Franța, unde ajunge după multe peripeții în septembrie 1947, mărturisind cu sinceritate: „Eu prinsesem, în septembrie 1947, ultimul tren la propriu și nu la figurat”.

Erau vizibile semne că Lovinescu va deveni curând „persona non grata”, fiind atacat vehement din toate părțile ca „iudeo-cosmopolit”, iar cenaclul literar *Zburătorul* era frecventat de „jidovi” sau „jidoviți”.

Vorbind despre tatăl său spune că l-a văzut lăcrimând de trei ori: primele două de durere la cedarea Basarabiei și intrarea trupelor germane în Paris, iar a treia oară de ușurare, când a eșuat rebeliunea legionară în ianuarie 1941, Lovinescu figurând pe lista neagră a legionarilor pentru exterminare alături de Nicolae Iorga, Virgil Madgearu și ceilalți demnitari masacrați la Jilava în noiembrie 1940.

Observă cu atenție mersul evenimentelor din țară afirmând că „sovieticii nu se poartă deloc ca niște aliați ci ca o bandă de ocupanți” (pag.54), iar generația ei se afla între exilați și pușcăriași. „Mă aflu între păguboșii istoriei.” Plecarea la Paris însemna ieșirea din închisoare: „Mă simt ca într-o închisoare cu zăbrelele strângându-se tot mai tare în jurul meu.”

Ajunge la Paris fără bani... Pentru joi, 1 ianuarie 1948, notează în jurnal: „Regele a abdicat (forțat). România este acum o Republică Populară, o provincie aparent independentă în Imperiul sovietic.” (Câtă luciditate în aprecierea situației țării noastre.)

Regimul comunist din România se oferă să-i aducă gratuit în țară pe cei plecați, dar foarte mulți aleg să stea la o imensă coadă cerând azil politic, lăsând în urmă o casă, o familie, o țară, un destin.

Curând sosesc vești proaste din țară. Regimul comunist devine tot mai tiranic și încep să dispară personalități importante ca Mircea Vulcănescu, Gh. Brătianu și alții.

Azilanții trebuie să convingă Occidentul să salveze jumătatea captivă a Europei. Intelectualitatea franceză e prinsă în mrejele ideologiei comuniste, însă unii dintre ei încep să retracteze unele afirmații semnalând chipul stalinist al socialismului. Autoarea afirmă despre unii intelectuali francezi îndoctrinați: „Încearcă să-mi explice de sus, mie, refugiată din Est binefacerea socialismului și că în Franța, chiar dacă în

politică domină dreapta, intelectualii erau deja sovietizați mental.”

Moscova dicta în viața intelectuală franceză prin agenți intelectuali neplătiți, benevol fanatici sau prin acei tovarăși de drum. Marele scriitor Louis Aragon inundase planeta cu tezele sale pro comuniste, în timp ce procesul de condamnare a comunismului câștigat juridic la Paris, n-a reușit să clinească ideologia de stânga.

Războiul din Coreea din 1950-1953 – prima mare confruntare dintre foștii aliați – stârnește o adevărată panică printre refugiații politic din Est, unii dintre ei plecând în America de Nord și alții chiar în Australia. „Acesta îmi era orizontul până în 1958, când odată cu arestarea mamei, s-a întins umbra peste peisajul imaginar. În focul Revoluției maghiare nu mai notam nimic în jurnal decât știri din Budapesta pe care le difuzam la Radio Paris și în numărul special din *România muncitoare*. Intensa activitate susținută de cuplul Monica Lovinescu – Virgil Ierunca la Paris, declanșează reacția realist-socialistă din țară denigrându-i.

Într-un articol cu titlul „Latră Virgică, latră”, Zaharia Stancu îi atacă necruțător și, ca la comandă, o pleiadă de scriitori aruncă din belșug cu noroiul calomniei. Nume ca Eugen Barbu, Ion Lăncrănjan, Adrian Păunescu, Corneliu Vadim Tudor și alții nu se sfiesc să afirme că cei doi ar fi chiar agenți K.G.B.

În același timp în închisorile României și în exil au pierit nu numai foștii conducători, dar și cei care le-ar fi asigurat succesiunea.

O mare speranță – aproape certitudine că situația va evolua în bine –s-a produs la moartea lui Stalin. Un necrolog la adresa tiranului dispărut afirma următoarele : „Mâna care a făcut atâtea fărădelegi nu mai mișcă, limba care a mințit a înghețat, creierul care a conceput atâtea crime s-a înecat în propriul sânge. Tiranul a căzut. Va cădea și tirania.” A trebuit să mai treacă atâtea ani, făcându-se pași mărunți, modești. Raportul lui Hrușciiov la Congresul XX al P.C.U.S a fost o lovitură fatală dată „credinței comuniste”. Se dovedea astfel că atât comunismul cât și fascismul au produs și au ordonat genocide abominabile.

În octombrie 1956, în timp ce Occidentul rezolva Criza Suezului, sovieticii zdrobesc cu tancurile revoluția maghiară pe străzile Budapestei, Parisul clocotea de indignare scandând vehement : Libertate Ungariei și Sovieticii sunt asasini. În același Paris revoluționar știut, zeci de mii de tineri francezi voiau să se înroleze voluntar și să lupte alături de insurgenții maghiari, apoi

răzmerițele se vor muta dintr-o capitală în alta. A trebuit să mai treacă 12 ani până la Praga și alți 20 până s-a aprins flacăra și la Moscova. Autoarea afirmă textual în privința acestui moment: „Nu numai noi, exilații am trăit Revoluția maghiară, ci tot Parisul.”

În vara lui 1956, la Teatrul Națiunilor din Paris sosește Teatrul Național din București cu cea mai strălucită distribuție în *O noapte furtunoasă*. Peste 70 de artiști de primă mărime se manifestă într-un festival, dar fiecare din cei trimiși urmau să convingă disidenții să nu mai atace regimul comunist de la București.

Exilații din Paris hotărâsc să nu facă scandal pentru a nu pune în încurcătură alte victime obligate la colaborare cu puterea de la București. Autoarea mărturisește că „nu poate scrie despre lagărele naziste când vede pe cele comuniste, însă ulterior va scrie pentru „**groapa comună a secolului**”, înglobând ororile ambelor sisteme totalitare.

În România teroarea atinsese apogeul – elitele sunt exterminate în pușcării și lagăre. Mama autoarei este adusă în comă la morga închisorii, se trezește printre cadavre, este dusă la infirmerie și lăsată să moară, ca răzbunare pentru atitudinea intransigentă a fiicei.

În al său „Drum fără pulbere”, Petre Dumitriu proslăvea regimul și crimele de exterminare a elitelor țării, luându-și model pe Gorki – devenind „Crai de curte nouă.” Mai târziu, când acesta ajunge la Paris, Virgil Ierunca refuză să-i strângă mâna întinsă, disprețuindu-l. Când a fugit prin Berlinul de Est și a ajuns la Paris, își toarnă cenușă peste cap acuzându-se: ” Nici nu vă închipuiți ce canalie am fost, mult mai mare decât spuneți voi”, dar era prea târziu să fie crezut.

Pentru a opri sau măcar a tempera acțiunile anticomuniste ale cuplului Monica – Virgil Ierunca, spre Paris sunt trimiși o falangă de intelectuali scriitori și artiști. Victor Eftimiu nu izbutește să clinească împotrivirea celor doi. Vor sosi alți și alți emisari cu propuneri tot mai tentante. George Ivașcu e trimis special de Ceaușescu propunându-i lui Ierunca Catedra de literatură română la Universitatea din București în timp ce Monicăi i se propune comemorarea lui Eugen Lovinescu la Universitate sau la Academie, lamentându-se în final pentru o mai deplină credibilitate: „Ce știți voi? E tare greu!”

Alți mesageri ca Șerban Cioculescu și Vladimir Streinu îi propuneau Monicăi din partea editurii drepturile de autor pentru cărțile tipărite în România „**chiar și în valută**”. Sunt trimiși Tertulian și Crohmălniceanu, toți, dar absolut toți insistau să-i primească „**numai pentru a îndulci revoltele și tonul împotrivirii.**”

Sosesc apoi Miron Radu Paraschivescu care-și lăsa spre păstrare jurnalul său, apoi Marin Preda care ar fi vrut să rămână la Paris, dar și-a dat seama că nu era cazul și iarăși Zaharia Stancu cu o nouă propunere de comemorare a lui Eugen Lovinescu în România. Vin apoi Aurel Baranga, Horia Lovinescu – singurul sosit fără mesaj, apoi Nicolae Manolescu care și-a dezvăluit

convingerea că acerba campanie anticomunistă împotriva lui Eugen Lovinescu a fost provocată de emisiunile lui Virgil Ierunca privind **experimentul Pitești**.

Despre Adrian Păunescu se afirmă că nu și-a ținut promisiunile făcute față de exilul românesc deoarece se afla în ucenicie la „**Minciuna de stat**” și că el e socotit cel mai mare profitor al sentimentului național, făurindu-și un viitor de aur în calitatea specială de cântăreț al cuplului Ceaușescu, fiind denumit și **versificatorul de curte nouă**. Autoarea face o remarcă generală pentru toți trimișii din țară că „nici unul nu se uită în ochii interlocutorului ca să nu li se ghicească gândul.”

După invazia Cehoslovaciei din 21 august 1968 se trezește reacția rezistenței sovietice de la Moscova. Sovieticii exilează oponenții în cap cu Soljenițin, astfel că se îngroașă rândul protestatarilor din est, iar intelectualitatea vestică observă că socialismul dorit de ei este o **enciclopedie de minciuni**. Se combate socialismul pentru că „minte când promite și terorizează când ajunge la putere.” Soljenițin este socotit un Dante al vremurilor noastre. Se adaugă disidența lui Paul Goma și a lui Nicolae Breban, internat la psihiatrie după revenirea în România. În timp ce Eugen Ionescu este primit membru al Academiei Franței, Mircea Eliade refuză ostentativ să devină membru al Academiei Române.

Posturile de radio Europa Liberă și Vocea Americii au maximum de audiență. Toată lumea ascultă atent și speră că libertatea va triumfa. În aceste împrejurări regimul Ceaușescu hotărâște lichidarea Monicăi și a lui Virgil Ierunca și acționează și asupra „Vocii Americii.” Nu e deloc întâmplător că trei directori ai acestui post mor de cancer - desigur iradiați, iar pentru Monica se apelează la teroriștii palestinieni ai lui Yasser Arafat cu indicația expresă „de a nu fi omorâtă, de a nu lăsa urme, să fie făcută zob, să-i spargem dinții, falca, brațele, să nu mai poată vorbi și scrie.” La 18 noiembrie 1977, seara, se prezintă un individ cu un mesaj cerând să fie primit în casă. E refuzat, dar apare și următorul molestând-o cu un corp dur, iar un vecin, întâmplător în apropiere, îi urmărește pe cei doi care dispar în întuneric, în timp ce Monica zace inconștientă, plină de sânge. Ajunsă la spital, refuză internarea semnând o declarație de răspundere proprie și în ziua următoare, la sosirea lui Paul Goma la Paris, face declarațiile zguduitoare în presa zilei pentru a se afla la București despre eșecul atentatului. Rămânând în viață și-a continuat acțiunea până la căderea Comunismului.

Exilul românesc, poporul român și popoarele est-europene aflate în spatele Cortinei de Fier rămân datoare celor ce au acționat permanent. Cei de la Europa Liberă și Vocea Americii au fost purtătorii de drapel ai luptei anticomuniste până în momentul final, salvator.

Adevăratul mesaj al volumului prezentat este mult mai semnificativ și mai cuprinzător și va fi cunoscut de cititori parcurgând cu atenție și răbdare mărturiile excelente pe care autoarea le lasă moștenire generațiilor tinere.

TEODOR OANCĂ

NUME MOLDOVENE DE FAMILIE

Numele de familie, despre care spunem că provin de la nume comune, ocupă un loc important în antroponomia românească. Numele comune s-au antroponomizat dând naștere fie la o poreclă, fie la un supranume. Am definit porecla ca fiind „rezultatul codificării printr-un nume comun a unei particularități fizice, psihice, morale sau de comportament care caracterizează o persoană, căreia i se atribuie acel nume”¹. Porecla este, așadar, personală. Când se transmite urmașilor, porecla nu mai e motivată pentru aceștia, dar funcționează ca un nume de familie neoficial, căruia îi spunem supranume. Supranumele mai poate proveni și de la un apelativ denominativ, prin care se numește ocupația, apartenența etnică, rangul sau titlul dobândit, starea socială, gradul militar, originea locală etc.²: *Olaru, Leahu, Postelnicu, Boieru, Căpitanu, Bârlădeanu* etc.

Numele comune de la care provin aceste categorii de antroponime fac parte din vocabularul fundamental al limbii române sau prezintă întrebuintare regională. Acestea din urmă se mai numesc și cuvinte dialectale. Ele caracterizează graiurile vorbite în diferite subdialecte ale dialectului dacoromân. Unul dintre aceste subdialecte este cel moldovean, căruia numeroși lingviști români și străini i-au consacrat importante studii.

Au fost identificate mai multe cuvinte care se întrebuintează exclusiv în Moldova, fiind considerate ca aparținând subdialectului moldovean. De obicei sunt date ca exemplu: *agud* „dud”, *bortă* „gaură”, *bostan* „dovleac”, *chelbos* „chel”, *ciolan* „os”, *ciubotă* „cizmă”, *colțun* „ciorap”, *covată* „albie pentru aluat”, *curechi* „varză”, *dușec* „saltea”, *gheb* „cocoasă”, *harbuz* „pepene verde”, *hulub* „porumbel”, *iorgan* „plapumă”, *oghial* „plapumă”, *perjă* „prună”, *pleșuv* „chel”, *prisacă* „stupină”, *sandâc* „ladă”, *vădană* „văduvă”³. Am selectat cuvinte de la care au rezultat antroponime.

Pentru că astfel de cuvinte au întrebuintare numai în Moldova, putem spune că numele de familie provenite de la acestea nu se puteau forma decât în Moldova, fapt pentru care le considerăm având origine moldoveană. De la aceste nume comune au rezultat porecle create de persoane care se exprimau în graiul local. Porecla nu se putea impune decât dacă era motivată și acceptată de comunitatea din care făceau parte atât persoana poreclită, cât și cea care crease porecla. Porecle precum *Agud*, *Bostan*, *Ciubotă*, *Harbuz*, *Hulub* etc., de la care au rezultat supranume, care au devenit mai târziu (după două-trei generații) nume de familie oficiale, au fost create cel puțin pe la mijlocul secolului al XIX-lea. Astăzi înregistrăm astfel de nume de familie și în alte regiuni ale țării, pe unde au ajuns purtătorii sau înaintașii lor. O apreciere cât de cât apropiată de adevăr ne oferă Baza de date antroponimice a României (BDAR), creată în 1994 la Facultatea de Litere a Universității din Craiova. Informația de care dispunem are în vedere frecvența și distribuția pe județe a numelor de familie din România. Pe baza acestor date pot fi identificate zone de origine a unor nume de familie, ca și prezența lor în alte regiuni (vezi Anexa). După modelul hărților dialectale au fost întocmite hărți antroponimice.

Acestea pun în evidență, pe baza frecvenței semnificative a unui nume de familie, aria de răspândire a acestuia. Nu întâmplător aria reprezentativă antroponimică se raportează la cea dialectală. Se înregistrează variante fonetice care corespund pronunțării locale a numelor proprii, în concordanță cu pronunțarea numelor comune de la care acestea se revendică. Grafiile numelor de familie actuale s-au transmis din generație în generație de cel puțin o sută de ani. În privința relației antroponim-termen dialectal, iată un exemplu: numele de familie *Hulub* are frecvența absolută 369, din care în Moldova 280. Chiar dacă apelativul *hulub* este caracteristic pentru subdialectul moldovean, frecvențe semnificative ale numelui de familie *Hulub* se înregistrează în județele Botoșani (56), Iași (103), Vaslui (91). Pentru prezența în alte județe a numelui de familie *Hulub*, vezi Anexa. De la acest antroponim au rezultat derivate: *Huluba*, *Huluban*, *Hulubei*. Prezența mare în județul Sălaj a numelui de familie *Huluban* (181 din totalul 347) poate fi justificată de existența în graiul local, cu mult timp în urmă, a apelativului *hulub*, de origine ucraineană, ca și cel din Moldova, dar care a fost concurat și apoi eliminat din uz de cuvântul românesc de origine latină *porumb*. Antroponimul *Huluban* în jud. Sălaj este o dovadă că termenul comun de la care a rezultat derivatul *huluban* a fost caracteristic și acestei zone.

Prin aplicarea metodei de cercetare *geografie antroponimică*⁴, avem posibilitatea, cunoscând frecvența și distribuția teritorială a unui nume de familie, să punem în evidență fapte de limbă de un interes aparte, corespunzătoare unei cercetări lingvistice de natură sincronică sau diacronică.

NOTE

1. Teodor Oancă, *Onomastică și dialectologie*, Fundația Scrisul Românesc, Craiova, 1999, p. 44.

2. Teodor Oancă, *Probleme controversate în cercetarea onomastică românească*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1996, p. 12.

3. Cf. *Tratat de dialectologie românească*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1984, p. 231-234.

4. Teodor Oancă, *Geografie antroponimică românească. Metodă și aplicații*, Editura de Sud, Craiova, 1998.

ANEXĂ

BORTĂ 1270: O-10 (4-Dj, 1-Gj, 5-Vl); M-30 (5-Ag, 4-Br, 6-Bz, 2-Cl, 1-Il, 12-Ph); D-40 (17-Ct, 23-Tl); **ML-1067 (332-Bc, 137-Bt, 15-Gl, 28-Iș, 395-Nț, 97-Sv, 14-Vr, 49-Vs);** T-74 (22-Bn, 21-Bv, 1-Cj, 1-Cv, 21-Hd, 3-Hg, 5-Sb); **CR-6 (Ar); BNT-37 (6-Cs, 31-Tm); B-6.**

BOSTAN 5759: O-32 (8-Dj, 11-Gj, 4-Mh, 4-Ot, 5-Vl); M-563 (112-Ag, 68-Br, 195-Bz, 21-Cl, 54-Db, 7-Gr, 48-II, 47-Ph, 11-Tr); **D-172 (153-Ct, 19-Tl); ML-4036 (820-Bc, 444-Bt, 485-Gl, 713-Iș, 766-Nț, 88-Sv, 477-Vr, 243-Vs); MR-18 (11-Mm, 7-Sm); T-461 (65-Ab, 7-Bn, 170-Bv, 12-Cj, 8-Cv, 114-Hd, 25-Hg, 26-Ms, 34-Sb); CR-23 (13-Ar, 9-Bh, 1-Sj); BNT-151 (39-Cs, 112-Tm); B-303.**

CIUBOTĂ 287: O-7 (Gj-3, Vl-4); M-12 (Br-1, Db-5, Gr-2, Il-4); **D-2 (Ct); ML-229 (Bc-19, Bt-1, 5-Gl, 143-Nț, 11-Sv, 50-Vs); MR-2 (Sm); T-31 (5-Bn, 19-Bv, 4-Hd, 2-Hg, 1-Sb); BNT-4 (2-Cs, 2-Tm).**

COVATARIU 155: M-4 (3-Ag, 1-Ph); D-5 (Ct); **ML-112 (7-**

Bc, 29-Bt, 13-Iș, 12-Nț, 51-Sv); T-13 (Hd-7, Mș-3, Sb-3); BNT-10 (Cs-2, Tm-8); B-11.

COVĂTARU 140: O-1 (Dj); M-2 (1-Cl, 1-Db); D-2 (Ct); ML-106 (21-Bt, 2-Gl, 16-Iș, 3-Nț, 64-Sv); T-13 (8-Bv, 5-Hd); B-16.

HARBUZ 551: O-2 (Gj); M-146 (1-Ag, 17-Br, 113-Bz, 1-Cl, 10-Db, 1-Ph, 3-Tr); D-1 (Tl); ML-336 (17-Bc, 60-Bt, 21-Gl, 117-Iș, 5-Nț, 17-Sv, 32-Vr, 67-Vs); T-24 (9-Bv, 3-Cl, 6-Cv, 4-Hd, 2-Mș); BNT-3 (Tm); B-39.

HARBUZARU 334: O-2 (1-Gj, 1-Mh); M-10 (4-Br, 2-db, 1-Il, 3-Tr); D-13 (Ct); ML-202 (1-Bc, 48-Bt, 1-Gl, 28-Iș, 26-Nț, 2-Sv, 96-Vs); MR-1 (Mm); T-69 (48-Bv, 21-Hd); BNT-13 (6-Cs, 7-Tm); B-24.

HULUB 369: O-9 (7-Dj, 2-Gj); M-18 (7-Br, 5-Db, 1-Gr, 3-Il, 1-Ph, 1-Tr); D-25 (16-Ct, 9-Tl); ML-280 (11-Bc, 56-Bt, 3-Gl, 103-Iș, 13-Sv, 3-Vr, 91-Vs); T-3 (Bv); CR-2 (Ar); BNT-7 (Cs); B-25.

HULUBA 390: O-1 (Vl); M-8 (4-Br, 2-Bz, 1-Cl, 1-Il); D-32 (2-Ct, 30-Tl); ML-284 (177-Bc, 1-Gl, 2-Iș, 6-Nț, 1-Sv, 1-Vr, 96-Vs); MR-4 (Mm); T-39 (17-Bv, 6-Cj, 15-Hd, 1-Sb); CR-1 (Bh); BNT-5 (Tm); B-16.

HULUBAN 347: O-4 (Gj); ML-3 (Sv); MR-15 (10-Mm, 5-Sm); T-95 (3-Ab, 2-Bn, 12-Bv, 77-Cj, 1-Hd); CR-186 (3-Ar, 2-Bh, 181-Sj); BNT-24 (2-Cs, 22-Tm); B-20.

HULUBEI 249: O-1 (Dj); M-14 (2-Bz, 5-Gr, 3-Il, 4-Ph); D-17 (15-Ct, 2-Tl); ML-170 (24-Bc, 1-Bt, 35-Gl, 96-Iș, 3-Nț, 7-Sv, 4-Vs); MR-4 (Sm); T-18 (16-Hd, 2-Mș); BNT-1 (Cs); B-24.

PERJA 158: M-54 (Ag); ML-2 (1-Iș, 1-Sv); T-69 (34-Ab, 19-Bv, 7-Cj, 2-Hd, 7-Mș); CR-8 (Ar); B-25.

PERJERU 180: M-9 (3-Br, 4-Bz, 1-Cl, 1-Ph); ML-145 (42-Bc, 4-Bt, 78-Gl, 1-Iș, 11-Nț, 1-Vr, 8-Vs); T-12 (6-Bv, 6-Hd); CR-3 (Ar); B-11.

PERJU 2193: O-34 (17-Dj, 11-Gj, 1-Ot, 5-Vl); M-73 (6-Ag, 3-Br, 4-Bz, 7-Db, 10-Gr, 4-Il, 37-Ph, 2-Tr); D-62 (57-Ct, 5-Tl); ML-1652

(375-Bc, 68-Bt, 110-Gl, 521-Iș, 140-Nț, 96-Sv, 24-Vr, 318-Vs); T-147 (6-Ab, 73-Bv, 4-Cj, 33-Hd, 1-Mș, 30-Sb); CR-16 (14-Ar, 2-Bh); BNT-46 (18-Cs, 28-Tm); B-163.

PLEȘUVU 322: O-16 (Mh); M-7 (1-Bz, 3-Db, 2-Il, 1-Ph); D-1 (Ct); ML-276 (190-Bc, 5-Gl, 3-Nț, 78-Vs); T-4 (1-Ab, 1-Bv, 1-Cv, 1-Hd); BNT-18 (7-Cs, 11-Tm).

PRISACĂ 248: O-2 (1-Dj, 1-Mh); M-28 (20-Br, 2-Db, 6-Il); D-11 (Ct); ML-171 (15-Bc, 51-Bt, 5-Gl, 19-Nț, 77-Sv, 4-Vs); T-5 (1-Ab, 1-Bn, 3-Hd); BNT-20 (3-Cs, 17-Tm); B-11.

PRISĂCARIU 457: O-14 (5-Gj, 4-Mh, 5-Ot); M-55 (8-Ag, 4-Br, 3-Bz, 9-Cl, 11-Db, 10-Gr, 1-Il, 4-Ph, 5-Tr); D-45 (44-Ct, 1-Tl); ML-185 (18-Bc, 47-Bt, 17-Gl, 40-Nț, 13-Sv, 2-Vr, 48-Vs); MR-7 (Mm); T-84 (3-Bn, 30-Bv, 9-Cj, 2-Cv, 28-Hd, 12-Sb); CR-8 (Ar); BNT-39 (10-Cs, 29-Tm); B-16.

PRISĂCARU 578: O-14 (1-Dj, 1-Gj, 4-Ot, 8-Vl); M-97 (1-Ag, 5-Br, 13-Bz, 8-Cl, 12-Db, 5-Gr, 16-Il, 32-Ph, 5-Tr); D-54 (43-Ct, 11-Tl); ML-244 (82-Bc, 16-Bt, 42-Gl, 21-Nț, 6-Sv, 19-Vr, 58-Vs); MR-16 (7-Mm, 9-Sm); T-84 (3-Ab, 4-Bn, 37-Bv, 10-Cj, 13-Hd, 2-Hg, 15-Sb); CR-7 (3-Ar, 3-Bh, 1-Sj); BNT-42 (20-Cs, 22-Tm); B-20.

PRISECARIU 887: O-16-Gj, 5-Mh, 7-Ot, 2-Vl); M-29 (8-Ag, 1-Br, 5-Bz, 1-Cl, 5-Db, 8-Ph, 1-Tr); D-16 (Ct); ML-700 (128-Bc, 103-Bt, 3-Gl, 149-Iș, 198-Nț, 40-Sv, 6-Vr, 73-Vs); MR-8 (Mm); T-50 (4-Bn, 10-Bv, 4-Cj, 3-Cv, 27-Hd, 1-Mș, 1-Sb); CR-3 (Ar); BNT-21 (6-Cs, 15-Tm); B-30.

VADANA 401: M-5 (1-Br, 3-Cl, 1-Il); D-10 (5-Ct, 5-Tl); ML-331 (127-Bc, 1-Bt, 7-Gl, 20-Iș, 133-Nț, 18-Sv, 10 Vr, 15-Vs); T-44 (3-Bn, 7-Bv, 5-Cj, 14-Hd, 13-Hg, 2-Ms); BNT-5 (Tm); B-6.

VĂDANA 129: M-72 (9-Ag, 9-Br, 16-Bz, 5-Cl, 16-Il, 17-Ph); D-19 (9-Ct, 10-Tl); ML-29 (10-Bc, 8-Gl, 1-Nț, 9-Vr, 1-Vs); T-8 (3-Bv, 2-Cj, 1-Hg, 2-Sb); B-1.

ȘTEFAN EPURE

Scribo, ergo sum!

Ilie Dan își iscălește destinul (sufletul și cugetul) prin scris. Pe zodia lui sunt marcate trei semne heraldice: Dumnezeu, Iubire, Destin:

„Am crezut și cred chiar trist puțin,
În Dumnezeu, în Iubire și-n Destin”
(Ilie Dan, *Credo*)

La Editura TIPO MOLDOVA, Iași 2009, a apărut un volum omagial, dedicat profesorului universitar doctor ILIE DAN, intitulat **LINGVISTICĂ ȘI CULTURĂ**. Volumul cuprinde un spectru larg de articole, studii, analize, dedicații, amintiri etc. în care direct sau indirect apare personalitatea lui Ilie Dan.

Cartea se deschide cu un articol al coordonatorului Vasile Diacon: „Profesorul Ilie Dan la 70 de ani”, grupat în trei părți. După o prezentare bio-bibliografică scurtă, *Un destin*, continuă cu *Un om al cărților*, având ca motto un fragment din Ion Popescu Sireteanu: „...nici unul din profesorii Facultății de litere din Iași nu a publicat mai mult și nu este atât de prezent în lumea științifică și publicistică”. În această parte se face o sintetică, dar pertinentă prezentare a activității sale științifice, literare și publicistice, „a intelectualului mândru că e român”, încrezător în capacitatea conaționalilor că vor depăși acum, ca și altădată, încercările vremurilor. În sfârșit, partea a III-a, *Un liric*

ardent, prezintă esența și originalitatea poeziei lui Ilie Dan și prin prisma comentatorului avizat al literaturii române și străine, Adrian Dinu: „În poezie, credem, savantul se odihnește și preaplinul său sufletesc se așează în pagină ...prin „orga inimii”. Într-o succintă prezentare sunt trecute în evidență volumele de poezie. Excursul bio-bibliografic al lui Vasile Diacon în prezentarea magistrului și literatului Ilie Dan se încheie tot cu un citat din Ion Popescu Sireteanu:

„energic, tenace, neînvidios, nebârfitor, nemăreț, prin munca sa dăruită tuturor, el (Ilie Dan) reprezintă un model de cărturar, un mare iubitor de oameni și un adevărat patriot.

Lista publicațiilor profesorului Ilie Dan se grupează în VIII capitole: *Cărți, Lucrări multiplicat, Ediții critice, Traduceri, Studii, Articole, Recenzii, Prefețe*, cuprinzând 24 pagini din volum (pg. 28 - 51).

Menționăm că lista este incompletă, noi mai adăugăm doar două cărți, dar cu siguranță mai sunt – *Povestea unor nume*, Ed. TIPO MOLDOVA, Iași, 2009, *Oameni, locuri, cărți*, Ed. QADRAT, Botoșani, 2009.

După un interviu cu Nicolae Cârlan (Suceava), urmează Constantin Ciopraga cu *Un spirit constructiv*, în care arată că la 70 de ani: „Ilie Dan, polyvalentul Ilie Dan, își împarte elanurile în toate direcțiile”, apoi Al.Husar (Iași) *In memoriam Zoe Dumitrescu-*

→ *Buşulenga*, Gavril Istrate (Iaşi) cu *Un adevărat monument al limbii noastre: Biblia* lui Samuel Micu.

Interesante ni se par scrisorile primite de la Magdalena Vulpe privind pregătirea simpozionului Sextil Puşcariu din 1968 şi următorii ani, până în 1978.

În unele momente de bună dispoziţie (acum când „este arestat la domiciliu” din cauza bolii) l-am auzit pe domnul profesor cântând „Lore Lay” dar nu mi-am permis să-l întreb ce e cu acest cântec.

Citind *Lectură eminesciană paralelă*, autor George Popa (Iaşi), din *Linguistică şi cultură*, am aflat că în postuma *În fereastra dinspre mare*, M. Eminescu, fie a fost influenţat de literatura germană, fie au fost simple coincidenţe, paralelisme tematice, așa cum se întâmplă în cazul geniilor din literatura universală (vezi şi revista „Meşterul Manole” a Colegiului tehnic „Gh. Asachi” Oneşti, 2000 şi 2001 – *Cine este Eminescu?*)

Dacă Heine îşi încheie poemul său cu „Luntraşul şi luntrea/se-neacă-n al undelor hău/şi cred că asta a făcut-o Loreley cu cântecul său” – menţionez că frumoasa vrăjitoare „Zdrobea fără vindecare inimile” tuturor celor ce o îndrăgeau /cazul şi celor trei cavaleri care mor „fără preot şi fără mormânt şi care, din adâncul undelor Rinului îngână Lore Lay, Lore Lay, Lore Lay! La Eminescu, răsfrângerea are loc în adâncul mării, soarta pescarului nu mai e pecetluită cu moarte ca la Heine, ci rămâne fără capăt, fără rezolvare. Chipul bălai devine propriul său vis dar, după ce privise o unică oară chipul fetei, „Spre castel odată-n viaţă-mi/Am privit, de – atuncea plâng/Fundul mării, fundul mării/Mă atrage în adânc”.

Se observă că la Eminescu ideea poetică este mult mai profundă! Năzuinţa după un ideal răsfânt după un real refuzat a fi văzut, pentru ca idealitatea să rămână în forma sa pură „intrată prin oglindă în mântuit azur”. Această tensiune dureroasă provocată de acea atracţie magică, care înseamnă durată fără capăt se găseşte la Eminescu, dar şi la poetul Ilie Dan (vezi volumele de poezii) la care reverberează: Lore Lay, Lore Lay, Lore Lay!

Un excepţional tratat al lui Gh. Buzatu (Iaşi) şi al Marusiei Cârstea (Craiova) dezvăluie istoria unei superputeri în devenire, Rusia (1917-1939). Studiul se încheie cu un document citit de Hruşciiov (în „sesiune închisă”) privind cultul personalităţii şi consecinţelor sale.

În *O stare a permanenţei* (Ion Paranici – Suceava) elogiază activitatea de cărturar a lui Ilie Dan, pe care-l aşează alături de Constantin Ciopraga ca semn al recunoaşterii valorii colegului său mai tânăr.

Lucian Vasiliu (Iaşi), în *Colocviul rafinat* îl prezintă pe bucovineanul român – european, Ilie Dan, ca o admirabilă, pilduitoare existenţă cărturărească.

Nu lipsite de importanţă sunt *Interferenţele veneto-române* (Veniamin Ciobanu) sau vasta *Fişă de dicţionar a „Vieţii româneşti”*. *Universitatea din Cernăuţi în perioada interbelică* (Dan Jumară – Iaşi) care se încheie, printre altele, cu o cerinţă pentru studenţi: cunoştinţe livreşti, rezistenţă morală şi, mai ales, caracter. Caracterul pare a fi stâncă pe care-ţi întemeiezi orice ctitorie durabilă.

Anca Simireanu (Padova), în *Liviu Rebreanu, spectrul artei epice* demonstrează cum se face trecerea de la materia brută la opera de artă şi cum Rebreanu reuşeşte să-şi asume impasibilitatea naturii („vreme trece, vreme

vine”):...„Satul a rămas înapoi acelaşi, parcă nimic nu s-a schimbat”, cum potentează realismul obiectiv (mijloacele) şi cum reuşeşte, genial, Rebreanu, să construiască acţiuni şi conflicte multiplane într-o orchestraţie polifonică. Rebreanu consideră că nu există lege mai aspră a literaturii decât aceea care te obligă să ştii ce să nu scrii. Reberanu îşi ascunde cu decenţă subiectivitatea, resimţind obiectivitatea în proză ca pe o necesitate artistică superioară, ca pe un sacrificiu de sine. E o lecţie de literatură!

Gheorghe Solcan (Gura Humorului) în ...*Hai la traista cu poveşti* explică printre altele, că, pentru fata moşneagului, viaţa-i raiul pe pământ, iar pentru fata babei viaţa de pe pământ nu-i decât un iad, deşi ambele trec prin aceleaşi încercări, întâlnesc aceleaşi personaje.

Cărturarul Liviu Papuc (Iaşi) în *Un secol de posteritate* a lui Creangă elogiază contribuţia bucovinenilor prin posibila ultima parte a *Amintirilor, Pe urmele lui Ion Creangă* (1977). Variantele „infidele” ale poeziei *Stele-n cer* de M. Eminescu nu sunt deloc variante pentru că nu au acest statut precizează Adrian Voica (Iaşi) în studiul său.

De observat, că Ştefan Epure (Oneşti) vine cu *Câteva toponime* (majore şi minore) din Valea Trotuşului amintind de frumuseţile locurilor, de istoria acestora şi de bogăţiile materiale şi spirituale ale zonei.

Excepţionalul fapt istoric: *Primii europeni creştinaţi de apostolul Pavel au fost strămoşi ai viitorilor români* (prezentat de Petru Zugun - Iaşi) ne trimite la „Cartea Cărţilor” (Biblia) şi la *Faptele apostolilor* în care descoperim că Pavel, prin Duh Sfânt, a primit misiunea de creştinare începând cu localitatea Filipi (azi, în N-E Greciei) unde a creştinat o femeie, Lidia. După cutremur, au continuat în Tesalonic, Atena, Corint, Milet, Efes, Cezareea, Malta şi Roma. Autorul (Zugun) aduce argumente de ordin lingvistic.

Adrian Dinu Rachieru (Timişoara), în *Ilie Dan, poetul şi Revanşa poetului*, motivează suflul „sângerat de rana-ntrebării” a poetului. Nimic pe lume nu e mai trebuincios omului decât iubirea!

Linguistică şi cultură continuă cu o serie de contribuţii a unor personalităţi din diferite localităţi din ţară şi din străinătate vizând „aura” domnului profesor dar şi teme precum pagini de cultură în Părteşti (excepţională antologie), *Iaşul în tămâie şi otravă* (Păstorel), *O uitată poetă convorbiristă* - Matilda Cugler Poni.

Categoriile gramaticale ale limbii geto dace de Emil Alexandrescu cred că i-ar interesa pe toţi cei ce se ocupă de limba română!

Volumul *Linguistică şi cultură* se încheie tot cu un articol/studiu al lui Vasile Diacon, *Aspecte privind viaţa culturală în Bucovina după 1900* (n.n. până în 1938) în care se observă multitudinea de societăţi culturale ce luptau pentru păstrarea românismului în Bucovina, supusă presiunilor austriece, polone, ruse etc., un studiu bogat în date, personalităţi ale timpului, manifestări ale oamenilor de cultură, ale studenţimii şi ale altor categorii sociale.

Prezentarea de faţă are scopul de a evidenţia personalitatea magistrului Ilie Dan, de a invita pe cei ce-l ştiu să-i cunoască adevărata valoare dar şi de a adresa mai tinerilor studiosi invitaţia la lectură, spre cunoaşterea lingvisticii şi culturii româneşti.

DEBUT – LUCIAN OVIDIU BOȘTIOG

Născut la Brașov în 1984, Lucian Ovidiu Boștîog este absolvent al Liceului „Petru Rareș” din Feldioara. A debutat editorial în 2005 cu placheta „Să-ți scriu o lacrimă-n palmă” (Ed. Dealul melcilor, Brașov).

Într-o mică postfață, Ion Popescu – Topolog afirmă: „Dar ce este poetul decât un etern adolescent?”. Ca atare, până nu se va rupe de starea aceasta de spirit, Lucian Ovidiu Boștîog

va fi un poet. Constanța Buzea i-a dedicat în „România literară” rânduri generoase. Ca om i-a „păstorit” parcursul. Cred că ar fi necesară o diversitate tematică.

Sunt multe orizonturi... Lucian Ovidiu Boștîog este pe urmele lor.

Îl propunem cititorilor cu dragoste.

EMIL NEAGU

Așa-mi spunea demult

Așa-mi spunea demult un cerșetor
Ca-n suflet nu-mi găsește nici un zbor
Că-n plânsu-acesta se simțea cerșit
De-o geantă lungă până-n infinit.

Așa-mi spunea demult un cerșetor
De ce să cer mai mult decât iubesc?
De ce să umblu mai desculț de-atât
Prin nefiresc?

Erai aproape primăvară

Erai aproape primăvară
Iar eu o toamnă spre sfârșit
Acum nu sunt decât un mit
Ce-și lasă frunzele să piară

Erai aproape primăvară

Eu nu cred în iubiri

Eu nu cred în iubiri
Zdrobite-n mori de vânt
Eu nu mă-nec în marea
Săratului cuvânt
Eu sunt un izvor
Iar marea
Râul meu
Eu nu sunt dragostea
Ce cade
Din vid
Pe trupul tău...

Un gând de orhidee

Într-un gând de orhidee
Versul meu lipsit de ramuri
Cai de lemn în alergare
Trec mecanici
Fără hamuri.

Și-am tăcut adânc o clipă
Ca într-un război atomic
Ce frumos treceai prin suflet,
Dinspre tragic
Înspre comic

Și-a plecat un suflet geamăn
Blând și trist ca o idee
Ploaia-mi crește-n rădăcină
Ca-ntr-un gând
De orhidee.

Nu-s eu acesta (Cântec)

Nu-s eu acesta,
Eu sunt mai bun
Când împletesc din tot ce am
Cuvinte în neștire
Eu sunt făcut din pasul
Ce trece doar prin scrum
Și sfinți-mi cad de pe pereți
Ca-ntr-o iubire

Nu-s eu acesta,
Eu sunt un gând
Visând cu ochii tulburi
Să umplu flori cu roua
Nălucă-i tinerețea
Și caii-mi pasc plângând
Pe pajiști e senin
Și-n mine plouă, plouă...

Mi-am spus:
Mi-aș dori să fiu un castan
Să mi se suie frunzele pe buze
În neștire.
Și toamna să mă ierte
În fiecare an
Tăcut să-mi sprijin sufletul
Pe ramuri de iubire

Ca-n mâna mea de ramuri
E-o tristă remușcare
Și îngeri ning, ascunse
Pierdute Odisei
M-aș rezidi din frunze
Căzute-ntre altare
Și cu-o ultimă suflare
Eu m-aș preface-n tei...

SIMION BOGDĂNESCU

SONET

Treci tu de noapte, piatră și izvor,
pin' sângeri răsăritul în albină,
să ne-amintim îmbrățișarea fină
ce sta la capul crucii tuturor.

Și umple-mă de vis mirositor,
de-o lină răspândire în verbină,
căci morții noștri-s faguri în stupină
și soarele i-acoperă cu dor.

Dar dacă noaptea crește din pământuri
și dacă piatra – cremenește - n foc,
dacă izvorul duce numai gânduri,

Nu-i nici un dram de miere în noroc –
Noi auzim luminile în cânturi
zadarnic întorcându-se la loc.

Poezie din volumul *Dioptrii*, 2005.

SONNET

Passe-tu la nuit, la pierre et la source
jusqu'à saigner le lever dans l'abeille
souvenons l'embrassement sensible
qui reste à la tête de la croix de tous.

Et me remple de rêve parfumé
d'une douce diffusion en verveine
car nos mots sont des rayons dans le rucher
et le soleil le couvre de désirée.

Et si la nuit surgit des terres
et si la pierre en feu reste immobile
si la source porte que des pensées,

Il n'y a peu de miel dans la veine
On entend les lumières dans les cantilènes
avec leurs inutiles retours.

Poésies traduites par *Silvia Manciu*

DUMITRU NEDELEA

ÎNTÂMPLARE SAU DESTIN?

Am ajuns la concluzia – acum la bătrânețe – că nimic nu este întâmplător, în destinul omului. O poveste adevărată, trăită de mine, cu mulți ani în urmă. Auzeam vorbindu-se prin casă, cum mama îi spunea tatei: „Măi, Ghiță, ia-l și pe băiat cu tine, să vadă și el casa cu povești pe care le citești seara acasă”, la care tata se arăta mai puțin dispus. De câte ori venea vorba de a merge la casa cu povești, tata căuta s-o convingă pe mama că sunt prea mic, ce-aș putea să înțeleg eu la trei ani, acolo vin oameni mari să citească în perfectă liniște, iar eu mă voi plictisi etc., etc. Dar nici mama nu se lăsa mai prejos, îi răspundea: „Nu mai are trei ani, peste o lună împlinesc patru ani, timp suficient să-i cumpărăm sandale romane cu talpă de crep, pantaloni scurți, bluză, că doar avem un singur băiat”. Nu trecu mult timp și, într-o dimineață a lunii august, mă luă mama de mână și împreună am colindat magazinele din centrul Bărladului și până la periferie. Unde se găseau sandale, nu se potriveau la piciorul meu, iar pantalonii, ba erau prea largi și lungi, ori prea scurți, fiind nevoiți să intrăm în multe magazine periferice, unde numai bluza se nimeri fără reproș dar la îndemnul vânzătoarei: „Lasă, madam Nedelea, băiatul mai crește și ai să vezi ce bine ai făcut că ai luat bluza cu un număr mai mare.” Acasă, mama începu să ordoneze cele cumpărate, uitând că odorul avea un păr rebel și nu putea merge în oraș cu plete, deci, hai la frizer, la Constantinescu în piață, care avea în frizerie și păsărele cântătoare; era o plăcere, când începeau să cânte, întrecându-se una pe alta. În sfârșit se apropie și ziua când eu cu tata urmam să vizitez casa cu povești.

Se stabilise ca ziua vizitării să fie o zi liniștită de duminică. În ajun am fost supus la o baie generală, după care m-am culcat, adormind cu gândul și cu întrebarea: „Oare cum o fi acea casă unde poveștile se lasă ascultate?”

Duminică dimineața. Pregătirea de la șosete, sandale și până la băscuța potrivită de mama. Așa am coborât cu tata în stradă, cu direcția casa cu povești.

Ajunși la locul destinat, tata scoase o cheie mare din buzunar și deschise ușa principală care da în hol, din hol se deschise ușa de la biroul său. După noi au intrat și elevi care solicitau cărți. După ce și-au luat cărțile, au intrat într-o sală lungă cu scaune pentru cititori. Încercam să-l întreb pe tata câte ceva, dar cu degetul la gură îmi face semn că aici nu se vorbește decât în șoaptă.

Am stat cuminte pe un scaun, dar începusem să mă plictisesc. Îmi dăduse tata o revistă cu poze, sperând să-mi găsesc de lucru, dar în zadar. M-am dat jos de pe scaun să mă uit pe la vitrine, apoi am vrut să văd cum se deschide călimara cu cerneală. Tata se afla în sala cea mare cu un braț de cărți ce urmau să fie date spre lectură. Nu știu nici până astăzi cum am putu să vărs mai bine de jumătate de călimară cu cerneală pe bluză și pe pantaloni. Când m-a văzut tata în ce hal am ajuns, n-a știut cum să intervină pentru îndepărtarea petelor de cerneală, noroc de femeia de serviciu care a spălat urmele, dar nu putu să mă oprească din plâns. Cineva bătu la ușă, ușa se deschide și intră un domn înalt, cu ochelari de vedere, costum negru cu mânuși și cu batistă la buzunar de culoare albă. Pentru un moment m-am oprit din

plâns, atent fiind la domnul în negru, care se îndrepta spre mine, întrebând pe tata: „Mi se pare mie că acest băiețel e supărat și oare de ce?” Tata, enervat de ceea ce s-a întâmplat, i-a mărturisit domnului motivul. Acel domn era poetul George Tutoveanu. Ca să fiu iertat și să nu mai plâng, domnul Tutoveanu scoase de sub palton o cutioară legată cu lanț, arătându-mi că este un ceas, dar să nu pun mâna pe el. Fără să fie atins ceasul, nu-mi dădeam seama cum se deschide. Maestrul s-a apropiat de mine și-mi deschide primul capac, apoi îmi arăta cifrele de pe cadran și că sub acel cadran și roțițele ce se învârtesc timp de o zi și o noapte.

Musafirul mai schimbă câteva cuvinte cu tata, își luă ziua bună, dar nu înainte de a-și lua ceasul și mi-a urât să cresc mare, întorcându-se i-a zis tatei: „Coane George, să știi că o să aibă viitor cu această brânșă, numai să-i placă”. Tata, care probabil avea alte gânduri, s-a arătat mai puțin încrezător.

Cum am ajuns acasă, mama fu curioasă să afle cum m-am purtat aflând de la tata totul. Mă așteptam să fiu dojenit și de mama, dar mama, ca să evite asemenea discuții nedorite, ne-a invitat la masă. Abia așteptam să rămân cu mama singuri, să-i povestesc cele văzute, întâmplarea cu cerneala, cum un domn îmbrăcat în negru mi-a arătat ceasul care semăna cu o cutie ce o purta într-un buzunar legată cu un lăntișor...

Timpul a trecut, a venit vremea școlii primare, între timp mă împrietenisem cu doi copii, ai căror părinți erau ceasornicari. Ei veneau la joacă aducând ceasuri stricate, dar pentru mine erau de mare trebuință și de la ceasuri de masă am trecut la cele de buzunar.

Nu aveam șurubelniță, dar o înlocuiam cu penița cu cioc de rață, nu aveam pensete le înlocuiam cu cele de pensat sprâncene, de căuta mama prin toate colțurile casei...

Se părea că firul vieții mele va lua alt curs, avându-se în vedere anii 1944-45, război, foamete, întrerupere de la liceu până în 1950, când am dat examen la o școală de ofițeri din Brașov. După 2 ani am promovat-o cu gradul de locotenent. După 10 ani sunt trecut în rezervă și repartizat în câmpul muncii la Muzeul de Istorie și Arheologie Ploiești, ca gestionar, un fel de custode.

M-am prezentat oficial directorului, prof. emerit N. Simache. Auzisem de multe ori, ca fiind mare istoric, mare orator și pasionat în organizarea de muzee. Cu un maldăr de acte în mână, bat la ușa cancelariei, reședința directorului care îmi răspunde: „Intrați, vă rog.” Puțin timid intru și zic: „Eu sunt pentru angajare la dumneavoastră”. Pun actele pe masă, dar nu înainte să mă întrebe: „Fost militar de carieră, da?” „Adevărat, domnule director” „Trebuie să-ți spun de la început că noi aici mai ștergem și praful de pe obiecte, mai transportăm cu brațele exponatele. Suntem o instituție săracă, în concluzie dumneata trebuie să uiți că ai fi avut grade pe umăr.” Răspunsul meu a fost: „Domnule director, să știți că am și uitat”, răspuns care l-a bucurat și înainte de plecare m-a întrebat: „De unde spui dumneata că ești, din Bărlad, nu?” „Da”, răspund „Păi acolo aveți și o Academie. Să-mi faci pe o pagină o prezentare”. Cu acestea audiența s-a terminat. A urmat o perioadă de acomodare, lucrând mai

mult cu șeful contabil. Se zvonise că, în curând, o comisie de la Direcția Muzeelor va controla patrimoniul muzeistic din județul Prahova. Acest control se referă mai mult la întreținerea și depozitarea bunurilor de patrimoniu. S-a fixat și ziua când trebuia să răspundem și noi.

În realitate, aveam de ordonat, de întreținut o diversitate de obiecte, care se aflau pe treptele unei clădiri doznice ce dădeau în subsolul clădirii. Printre obiectele de ceramică, tablouri, icoane, cărți vechi, observ la un moment dat trei pendule țărănești, lucrate manual, la un loc cu restul pieselor suprapuse, ducând la deformarea carcasi și, în ansamblu, a ceasului. Nu m-a răbdat inima și zic cu glas tare față de tot personalul aflat în acea acțiune: „Eu mă duc la domnul profesor Simache și solicit ca cele trei ceasuri de perete să fie depozitate într-un spațiu ceva mai liber”, bazându-mă pe argumentele pe care le știam.

Domnul profesor m-a primit în cancelarie oarecum mirat și încep să-i explic că cele trei pendule țărănești stau în poziții neadecvate, că mai întâi se demontează pendula, apoi se desprind greutatea de lanțurile înfășurate pe butuci roții centrale, urmând să se aleagă un loc unde ceasurile să beneficieze de un spațiu mai liber. După cele explicate de

mine, prof. Simache și-a dat ochelarii jos printr-o mișcare ce semăna mai mult a prudență și, la un moment dat, privindu-mă cu mare atenție, mă întrebă: „Dumneata te pricepi și la ceasuri?”. „Din copilărie, domnule profesor”. Se bucură că printre funcționarii muzeului are și un salariat care poate da un ajutor și-n această breaslă.

A fost cea mai mare satisfacție pentru mine că am ajuns să fiu apreciat și nu de oricine, în pasiunea care îmi va aduce împlinirea destinului. Abia acum începeau cele mai complexe probleme, legate de mărirea patrimoniului prin depistare pe teren, achiziții de ceasuri vechi, de scule și furnituri din breasla ceasornicăriei, pregătirea materialelor publicitare, radio, televiziune, presă, organizări de expoziții în țară și străinătate, prezentări de referate științifice, simpozioane, colaborări cu muzele de profil din Franța, Elveția, Anglia, Germania, Polonia etc.

Gânduri adânci: S-a văzut în cele expuse de-a lungul anilor evoluția faptelor ce, de multe ori, au loc independent de voința omului pe care eu îl numesc DESTIN. Privind în viitor, te întrebi: acest Univers ce Destin va avea luând în considerație amploarea științelor pe fundalul pacifist al religiilor?

FLORIAN PRICOP

GOBLEN DE GÂNDURI

Marcel Cuperman s-a născut pe 2 august 1954 la Bârlad, în dulcea țară a Moldovei, din mamă româncă și tată evreu.

Cursurile primare le-a urmat la Colegiul Național Gheorghe Roșca-Codreanu din Bârlad, unde i-a avut ca dascăli pe învățătorii Rășcanu, Dumbravă, și pe profesorul de limba română Constantin Clisu. Cu acesta a colaborat încă din timpul școlii la activități teatrale, profesorul Clisu punând în scenă scurte scenete din poveștile de aur ale lui Ion Creangă.

Cursurile medii le-a urmat la Școala generală Nr. 2 din Bârlad, unde l-a avut ca profesor de limba română pe Alexandru Mânăstireanu. Deși profesorul i-a spus elevului că are talent în ale scrisului, fapt remarcat în urma corectării lucrărilor de compunere din clasă, acest lucru nu l-a determinat pe autor să-și pună în practică talentul.

Cursurile liceale, începute în 1969 la Bârlad la Liceul Nr. 3, le-a absolvit în 1973 la Liceul „Mihail Sadoveanu” din București, unde autorul se mutase

între timp.

În 1976 a devenit student la Institutul Politehnic din București, secția Metalurgie, pe care l-a absolvit în 1981.

S-a căsătorit în 1978 cu dragostea lui de o viață, Geta Beldie, care era tot din Bârlad.

În 1984 au emigrat în Israel.

În 1989 a decis să-și ia soția, fiul și fiica, și să emigreze în Canada. Au locuit la Toronto timp de 14 ani.

În 2003, împreună cu soția și fiica, s-a mutat în Statele Unite. Activitatea literară a început-o în 2007, la îndemnul soției sale.

A publicat poezii pe diferite site-uri virtuale: (www.poezii.biz, www.bocancul-literar.ro, www.romaniankukai.com, www.visul.florema.ro)

În 2008 a participat cu câteva din haiku-urile sale la publicarea unei antologii haiku intitulate „Primul Cocor”. Cartea de față este prima a lui Marcel Cuperman.

Reproducem poezia care dă titlul volumului de debut.

Goblen de patimi

Pe un gherghef udat de lacrimi,
În casa vocilor tăcute,
Te văd țesând goblen de patimi,
Cuprinsă-n visele pierdute.

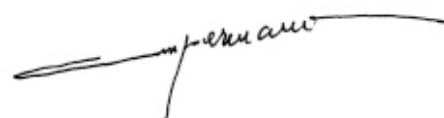
Feciorul ți-a plecat în lume,
Ursit de ținta vieții sale,
Degeaba-i strigi iubitul nume,
Că te-a uitat, și plângi cu jale.

Mulțimi de cruci, pe pânza deasă,
Într-un tablou se întretaie,
Iar un păianjen sus, în plasă,
Adânc veghează în odaie.

Ai ochii slabi de plânsuri multe
Și ața-n ac nu vrea să treacă.
Îți chemi păianjenul s-asculte
Povestea vieții ce te-neacă.

Și-ndemânatic, cum i-e firea,
Un fir de-al lui îți va întinde,
Ca tu să-ți depeni amintirea
Ce-n mreje negre te cuprinde.

.....
În casa șoaptelor duioase
O mamă își așteaptă fiul,
Iar pe goblenul de mătase
Păianjenul își toarce firul.

ADRIAN VOICA

DICȚIONAR CU DISTIHURI (vol. 2) (2)

HORA CIOBANULUI ÎNDRĂGOSTIT

Învârt zerul sub hășcău
Până văd zâmbetul tău.

hășcău= măturice de brad cu care se mestecăzerul, când fierbe, până se alege urda.

PEISAJ INEDIT

Culorile, la bălci, în iarmaroc
Dansează pe-o cadână din Maroc.

iarmaroc, iarmaroace= târg ținut la date fixe.

MELODIE ECOLOGICĂ

Din umila ieșitoare
Vine părț de fată mare.

ieșitoare= privată, closet.

FILOSOFIE MODERNĂ

Orice istâmpenie
Este o tâmpenie.

istâmpenie = ieșire din fire, extaz.

RAPSOD

Ca zidul copt de vreme căzu mitul.
Din praf străngea poeme izumitul.

izumit, - ă= celuit, zăpăcit.

ÎN PARALEL

Porumbul s-a împănușat ;
Domnița s-a înmănușat.

împănușa, împănușează (despre porumb)= a se înveli în pănușă

ÎN TRANȘEE

Venea împrășcătura,
Schimbam înjurătura.

împrășcătura= împrășcare cu proiectile, canonadă.

OF!

Sub orice înăcrire
A fost, cândva, iubire.

înăcrire= acrire

SFÂRȘIT DE CONSULTAȚIE

Suferiți de încuială
Și la pungă...
– E-o greșeală!

încuială= constipație.

PEISAJ HIBERNAL

Afară iarăși se întroienește
Cu iepuri albi. Și luna stă turcește.

întroieni, întroienește = a acoperi cu troiene de zăpadă.

BALADA CELOR PLECAȚI (fragment)

...Iar când seara o să vină
noi vom fi de jidovină...

jidovină= drum între două dealuri.

CALDĂ

Cunoscul o jimblăreasă
Ca o jimblăde pufoasă.

jimblăreasă, jimblărese= brutăreasă
vânzătoare de jimblă (franzelă)

EVALUARE LA VORONET

Frăgezimea frescii urcă mult la cost,
Dar nevoie are grabnic de-un pocost.

pocost= lac aplicat ca strat protector pe picturile bisericesti.

VINEREA MARE

Prea sfânta în veci podobie
Pacatele noastre adie.

podobie, podobii= melodie după care sunt intonate diferite cântece bisericesti la unele sărbători.

COMPLETARE VESELĂ

Cine-a pus cărciuma-n drum
N-a uitat el de podrum!

podrum, podrumuri= pivniță.

LIMBA ȘI GLIA

Numai cine-nvață bine pogonește
Cu adevărat vorbește românește.

Pogonește= la pogon, pe pogon.

SPRE COPOU

Căutai la Iași pogor ?
E urcuș nemuritor.

pogor= coborâre.

ÎN ȘOAPTĂ

-Dânsul e pohtaci
Până te dezbraci...

pohtaci, pohtaci= om cu multe dorințe trupești.

VIZIUNE IMPRESIONISTĂ

E atâta pomăreață
În merii pierduți în ceață!

pomăreață (cu sens colectiv)= fructe.

GREIERELE ȘI FURNICA (variantă)

Vine el la iarnă sa mă roage
Pentru un pumnuț de pomoroage!

pomoroage= fructe uscate.

ARȘIȚĂ

Iarăși cresc din ponov,
Uscată, umbra lui Iov.

ponov, ponoave= porumbiște.

FUMUL IADULUI

Popează
Fumează!

popează= preot.

DUPĂ CULES

Sub umbrela ei de popelcuță
N-ai găsit, cumva, și-o butelcuță?

popelcuță, popelcuțe= mânătarcă mică.

ÎN LUNA DE MIERE

Spune-mi : care portăriță
Nu-ți deschide cu o garofiță?

portăriță, portărițe= portăreasă.

DRUM

Am cunoscut abia în pustnicie
Adevărata, mare vrednicie.

pustnicie= viață de pustnic.

Ei au spus NU comunismului (2)

Deosebit de alte pături sociale, alături de țărani, intelectualii satelor n-au îmbrățișat nici ei politica comuniștilor. Drept consecință, organele de represiune au fost neiertătoare.

În comuna Priponești, fostul județ Tutova, satul în care m-am născut, fosrte mulți gospodari, judecați ori nu, au suportat pe nedrept inechitățile organelor de represiune. N-au fost scutiți de anumite consecințe coercitive nci copiii acestora. În grupul absolvenților de la Liceul « Codreanu » din bârlad care au fost persecutați și condamnați de justiția populară s-au numărat și absolvenții Gheorghe Popa și Ștefan Popa, fiii gospodarilor declarați chiaburi și dușmani de clasă – Ion (Nică) Popa și Petrache Popa.

Astăzi pe o coloană de susținere a peretelui fațadă a liceului, pe o placă de marmură, printre cei 8 absolvenți și un profesor care încă «din perioada 1949 au spus Nu comunismului» sunt trecute numele celor doi absolvenți din Priponești, astăzi intrați în Eternitatea grăbită.

Din satul component al comunei – Priponești de Jos, alt grup, de data aceasta de țărani, au suportat și ei rigorile legilor de atunci, devenind victime ale comunismului.

Cât de pățimaș se manifesta justiția în acea vreme stă mărturie și o altă sentință, dată în cazul altui fiu al localității Priponești, preotul Alexandru I. Popa, fiul lui Iorgu Popa – frate cu ion și Petrache Popa despre care am pomenit mai sus.

Dar iată sentința în cazul preotului Alexandru I. Popa din Priponești (p. 339-341 din Colecția « Biblioteca Sighet », Fundația Academia Civică, 1997, de Romulus Rusan):

TRIBUNALUL MILITAR IAȘI
Dosar 586/1959 COPIE EXTRAS
SENTINȚA Nr. 549

Astăzi 19 septembrie 1959, Tribunalul Militar Iași s-a întrunit ședință publică spre a judeca pe civ. Popa Alexandru, fiul lui Iorgu și Marghioala, născut la 4 aprilie 1908 în comuna priponești, rn. Tecuci, reg. Galați, preot, fără avere, căsătorit, are 3 copii, fără partid, studii Facultatea de teologie, fără antecedente penale, originea socială chiabur, domiciliat în com. Rediu Tătar, rn. Si reg. Iași, învinuit pentru uneltire contra ordinii sociale, p.p. de art. 209 pct.2 c.p...

Inculpatul preot Popa Alexandru, după 23 august 1944, s-a dovedit a fi un element dușmănos orânduiri noastre. În ura ce o nutrea împotriva construirii socialismului din R.P.R. începând din anul 1949, inculpatul a desfășurat o activitate dușmănoasă în cadrul asociației interzise « Oastea Domnului » care avea drept scop de a lovi în opera de culturalizare a maselor și de transformare socialistă a agriculturii. Activitatea dușmănoasă în cadrul asociației « Oastea Domnului » inculpatul a desfășurat-o în comuna Țibănești, rn. Negrești până în anul 1953, ținând ședințe la locuința sa, la biserică, sau la locuințele diferiților cetățeni. La aceste

adunări inculpatul îndemna pe cei prezenți să nu ia parte la activitățile culturale ce erau programate de organele locale, afirmând că aceste acțiuni aparțin « satanei sau lui anticrist ».

Inculpatul a sustras de la muncile agricole pe cei care participau la aceste adunări, prin aceea că le organiza în cursul săptămânii când nu erau sărbători. La aceste adunări inculpatul Popa, sub masca misticismului purta discuții cu carcter dușmănos la adresa regimului din țara noastră, la adresa hotărârilor elaborate de partid și guvern.

În anul 1953, a fost mutat la parohia din Valea Lupului, com. Rediu Tătar, rn. Iași, unde și-a continuat activitatea dușmănoasă ca în comuna Țibănești. Între anii 1953-1954, merge la mănăstirea Vladimirești din regiunea Galați, unde face cunoștință cu preotul Ioan Ionan și maica Veronica, ambii condamnați pentru activitate contrarevoluționară. După reîntoarcerea sa de la Vladimirești, inculpatul propagă în rândul cetățenilor concepțiile și vedeniile maicii Veronica, îndemnându-i să se ducă la această mănăstire. În anul 1954, participă la o nuntă din satul Comarna, nuntă ce s-a desfășurat după ritualul asociației interzise « Oastea Domnului », la care inculpatul a fost nun mare, cu care ocazie a citit din cartea intitulată ' Vedeniile maicii Veronica, de la mănăstirea Vladimirești ».

Inculpatul și-a continuat activitatea în cadrul asociației interzise « Oastea Domnului », până în anul 1959 când a fost arestat.

În discuțiile ce le purta cu cetățenii, despre asociația « Oastea Domnului », la biserică și în alte locuri, îndemna pe aceștia să nu joace la nunți cu muzică instrumentală, și aceste adunări săă cu muzică religioasă, așa cum fac « ostașii domnului ». Sub masca misticismului, inculpatul în ultimii ani a întreprins o serie de acțiuni prin care urmărea să lovească în opera de transformare socialistă a agriculturii, răspândind diferite zvonuri dușmănoase. A îndemnat țărani din comună să nu se înscrie în GAC sau în întovărășirea agricolă, afirmând că această acțiune nu este rentabilă și nici nu trebuie să se stăruiască în această direcție pentru că oamenii nu vor ceda ușor pământurile lor și că toate măsurile luate de organele locale în acest sens, nu vor fi sprijinite de cetățeni, astfel că nu se va realiza nimic.

Inculpatul a mai afirmat în legătură cu socializarea agriculturii, că aceasta este o problemă de stat, iar credincioșii trebuie să aibă conștiința curată ca nu au intervenit cu nimic și nu și-au dat contribuția.

Fiind solicitat de organele locale pentru a sprijini diferite acțiuni, nu-și dădea concursul, ci din contră, se manifesta dușmănos afirmând că el nu merge să sprijine acțiunea de colectivizare, deoarece aceasta nu e datoria lui de preot și că tot ceea ce se face pentru socializarea agriculturii, este un lucru inutil, deoarece oamenii nu vor merge pe acest drum.

GHEORGHE CLAPA

EVOLUȚIA NUMERICĂ A LOCUIITORILOR ORAȘULUI BÂRLAD

Din lipsă de statistici nu pot fi urmate fazele prin care a trecut mersul populației. Primele mențiuni sunt făcute de călătorii străini, care au trecut prin acest oraș și-l numeau oppidum, fată de celelalte orașe Vaslui, Tecuci, Focșani, Huși, care erau târguri și se numeau Oppidum exiguum. Pe la anul 1550 orașul număra puțin peste 5000 de oameni și erau 150 catolici.

Călătorii străini din timpul domniei lui Vasile Lupu fac mențiuni mai mult despre catolici, în general, arătând numărul de case sau de familii. Petru Bogdan Baksic arată că în 1641 erau 800 de suflete de schismatici și 160 de unguri. La 1643, Bartolomeo Bassetti arată 430 suflete de schismatici și 120 suflete de catolici. Este greu de crezut această fluctuație de cifre în timp de doi ani, când s-a redus aproape la jumătate numărul schismaticilor. În 1646, Marcus Bandinus arată 150 de suflete catolici, la un total de 5000 locuitori cu 600 case. La anul 1822, între târgurile Moldovei, un loc important îl ocupă Bârladul cu 1713 case și 5327 locuitori, fiind întrecut numai de Iași, Galați și Botoșani.

Harta rusească din 1828-1829 scara 1/420 000, întocmită în vederea ridicării birurilor, și descoperită de George Vâlsan la Berlin, arată că orașul avea 2280 familii, situându-se al optulea oraș ca mărime din Țara Românească și din Moldova (după București, Craiova, Ploiești, Iași, Botoșani, Brăila, Galați), deci înaintea orașelor Bacău cu 642 familii, Tecuci cu 380 familii, Vaslui cu 585 familii, Huși cu 1865 familii, Fălciu cu 280 familii.

Creșterea populației înainte de Unirea Principatelor, fiind mai mult legată de mersul evenimentelor, nu poate fi urmărită. Fluctuațiile mari au avut loc, începând de la anul 1440, mai ales din cauza prădăciunilor, distrugerilor și arderilor care s-au abătut asupra orașului. Distrugerile care au avut loc în secolele al XV-lea - al XVII-lea, provocate de tătari și de turci în special, pe lângă că au adus pagube mari, au influențat în mod negativ și creșterea populației. Repopularea orașului începe odată cu încetarea pustiirilor și a sălbătăciei, astfel că la anul 1887 populația este de 19 451 locuitori, din care 9553 bărbați și 9898 femei, cu 3826 case.

După datele statistice ale recensământului din anul 1899 se arată că în orașul Bârlad locuiau un număr de 24 310 locuitori și era al patrulea oraș din Moldova, ca număr de locuitori, după Iași, Galați și Botoșani. De la această dată și până la recensământul din anul 1948, adică în decurs de 50 de ani, populația orașului arată o creștere ușoară de 1509 locuitori în anul 1941, ca la 1948 să fie 24035 locuitori, deci o scădere de 275 locuitori. În tot acest interval de timp, fluctuația este aproape constantă și nu se observă creșteri substanțiale, față de celelalte orașe din Moldova. În acest timp, populația orașelor Bacău și Piatra Neamț depășește cu mult nivelul de creștere: Bacău de la 16 378 la 34 461 locuitori și Piatra Neamț de la 17384 la 26 303 locuitori. De asemenea și orașele Tecuci și Vaslui prezintă creșteri: Tecuci de la 14 017 la 20 292 locuitori și Vaslui de la 9171 la 13 738 locuitori.

În anul 1948, numărul de gospodării în orașul Bârlad era de 6 342, ceea ce ar trebui să reprezinte un număr de cel puțin 31 710 locuitori pentru oraș, iar nu 24 035

locuitori, cât sunt în realitate. Situația aceasta (scăderea populației) se explică nu prin scăderea natalității, ci este datorată altor cauze: tineretul în mod constant, după ce a urmat diferite școli, s-a îndreptat spre alte orașe, unde au fost plasați; alții s-au îndreptat spre comerț, fiind atrași de Galați.

De la recensământul din 25 ianuarie 1948, populația orașului este în continuă creștere, datorită investițiilor făcute în sectorul industrial și al utilizării forței de muncă; orașul nu mai este pur agrar.

O altă latură a politicii duse de regimurile trecute este numărul neștiutorilor de carte. Recensământul din anul 1887 arată un număr de 13 160 neștiutori de carte, iar recensământul din anul 1927 arată un număr de 5 102 din care 3 410 femei. În anul 1948 mai erau neștiutori de carte în număr de 3 205 locuitori.

Elementele străine față de numărul populației, sunt puține și nu pot influența caracterul de oraș românesc. Recensământul din anul 1927, arată un procent de 16,5 ca fiind evrei. Ei sunt menționați încă din anul 1738 și numărul lor a crescut în mod simțitor prin venirea lor din Galiția. Astăzi numărul lor a scăzut prin plecarea în Israel. În al doilea rând vin ungerii și sașii, veniți ca intermediare de comerț; sunt pomeniți din anul 1550.

Recensământul din anul 1927 arată următoarea componență a locuitorilor:

20 195 români, 166 unguri, 168 sași – șvabi, 4 134 evrei, 26 iugoslavi, 88 ruși, 3 ruteni, 3 ucraineni, 30 bulgari, 31 turci, 247 alte naționalități, total – 25 091 locuitori; după religie: 20 301 ortodocși, 20 greco-catolici, 391 romano-catolici, 68 protestanți, 4132 mozaici, 16 armeni, 33 lipoveni, 24 mahomedani, 106 alții, total – 25 091 locuitori. Din toată populația orașului, nu știau carte 5 102 locuitori, din care 1692 erau bărbați și 3 410 femei. Repartiția pe sexe și pe vârste era: 3 282 copii până la 7 ani; 11 171 bărbați și 10 638 femei.

Prin recensământul din 25 ianuarie 1948, componența locuitorilor după naționalități era: români 23 231 locuitori, evrei 648, unguri 45, germani 22, alții 89, total 24 035 locuitori, cu un număr de 6342 gospodării.

Gruparea populației pe cartiere era despărțită prin mai multe îngrădiri, după interesele stăpânirii de atunci și diferențiată în grupuri, care erau lipsite de contact între ele. Centrul era ocupat de foștii negustori, în special de evrei și de meseriași. Periferiile erau populate de târgoveții țărani care cultivau loturile de pământ din moșia Bârladului, iar vitele erau hrănite pe imașul înconjurător și în lunca Bârladului. Boierimea era grupată pe strada Epureanu și porțiunea de nord a străzii Principale, unde aveau case încăpătoare, cu grădini mari, iar cei de pe strada Epureanu aveau vii care se ridicau până în vârful dealului. Locuitorii din suburbia Crâng se ocupau cu viticultura.

Aceste pături sociale nu aveau o legătură organică între ele, pentru a forma o adevărată obște și adesea se dușmăneau între ele. Astăzi, situația s-a schimbat, toți cetățenii formează o unitate comună, având același țel: înfrumusețarea orașului și buna stare a locuitorilor.

DIN VIAȚA ACADEMIEI

* **12 decembrie 2009.** În Sala mică a Casei de Cultură a Sindicatelor „G. Tutoveanu”, în fața unui numeros public, medicul scriitor Iorgu Gălățeanu și-a lansat volumele de proză *De-ale vieții...* și de poezii *Tălmăciri de gânduri*, apărute la editura ieșeană Cronica. Evenimentul a coincis cu împlinirea a 10 ani de la debut al scriitorului. Au participat: Valeriu Stancu, directorul Editurii Cronica, dr. Richard Constantinescu (Iași), Theodor Codreanu, Teodor Pracsu, Gruia Novac și Petruș Andrei.

Moderatorul dublului eveniment a fost Serghei Coloșenco, care, cu aplomb și vervă, a încântat auditoriul; el a fost cel care l-a debutat pe Iorgu Gălățeanu la Editura Sfera din Bârlad, cu volumul de versuri *Iubiri imaginare*.

* **19 decembrie 2009.** La Iași, în cadrul Expoziției naționale de reviste școlare, afișe publicitare școlare și colaje de iarnă „Anelisse”, organizată de Asociația Cultural Științifică „Vasile Pogor” și de Consiliul Județean Iași, revista „Universul creștin al copiilor”, nr. 5, a Școlii cu clasele I-VIII nr. 1 „Iorgu Radu” din Bârlad, a obținut Premiul I și Trofeul de excelență, la secțiunea reviste școlare, pe țară.

Meritul principal îi revine

profesoarei de religie Jenica Bodea, a elevelor Ilinca Miroșanu și Ana Spânu, cât și colectivului didactic al școlii care s-a implicat în acest eveniment.

* **15 ianuarie 2010.** La Iași, la Muzeul „Mihai Eminescu” din Copou, Serghei Coloșenco a vernisat expoziția „Enigmaticul Eminescu” prezentând viața și opera poetului, de la a cărei naștere s-au împlinit 160 de ani, în careuri de cuvinte încrucișate și enigmatică (vezi p.11).

* **Sâmbătă, 23 ianuarie 2010,** la sediul Academiei Bârlădene a avut loc reuniunea membrilor și simpatizanților Societății. Prima parte a reuniunii a fost consacrată lansării volumului *Studii de literatură română contemporană*, de George Irava, apărut în 2009 la Editura Sieben Publishing. Cartea a fost prezentată de Petruș Andrei și de Gheorghe

Clapa.

Petruș Andrei face o prezentare selectivă a cărții, oprindu-se asupra scriitorilor Mircea Eliade, Ion Caraion, Nichita Stănescu, Nicolae Labiș, Cristian Simionescu și Cezar Ivănescu. Apreciază că volumul de față se înscrie, fericit, în activitatea desfășurată, în domeniu, și de alți scriitori precum

Theodor Codreanu, Simion Bogdănescu, Cristian Simionescu etc.

Gheorghe Clapa prezintă aspecte esențiale din viața și opera lui George Irava, insistând asupra debutului literar petrecut în anii '50 și, mai ales, relansării poetului în anul 1960, în cadrul cenaclurilor literare „Alexandru Vlahuță” și „Mihail Sadoveanu” din Bârlad.

Autorul face scurte referiri privind scopul și rolul volumului, menționând că alegerea celor șapte scriitori asupra cărora s-a oprit, s-a făcut în funcție de reprezentativitatea acestora în literatura română contemporană.

În partea a doua, Măndița Coloșenco, în calitate de redactor șef adjunct, prezintă noul număr al revistei *Academia Bârlădeană*, Anul XVI, 4(37), Trim. IV, 2009.

În ultima parte, Elena Monu, președinta Societății literar-culturale *Academia Bârlădeană* aduce un călduros omagiu făptuitorilor actului UNIRII de la 24 ianuarie 1859, lecturând din manuscrisul lui Lupu Costache, martor ocular al acestui eveniment *exemplar* al istorie noastre.

* **Sâmbătă, 13 februarie 2010,** s-a lansat cartea *Templul păgânilor*, de Cristian Bogdan Hotnoga, apărută sub egida Societății, la Editura Sfera, Bârlad, 2010.

Plecând de la titlul poeziei lui George Tutoveanu, *Vouă celor tineri*, Elena Monu precizează că, încă de la înființare, Academia Bârlădeană a avut ca scop promovarea creațiilor literare ale tinerilor scriitori. Același lucru se întâmplă și astăzi, odată cu lansarea primei cărți a lui Cristian Bogdan Hotnoga, fost elev al Liceului teoretic „Mihai Eminescu” din Bârlad.

Volumul este prezentat de poetul George Irava, care apreciază că, deși autorul nu și-a propus reconstituirea cu fidelitate a istoriei dacilor, acțiunea

romanului este una istorico-documentară, axată pe trei teme: monedele de aur ale geto-dacilor, templul lui Zamolxe din Ceahlău și similitudini între, după opinia exprimată de autor în carte, monoteismul cultului lui Zamolxe și creștinismul ortodox. Toate acestea, conchide poetul George Irava, fac din creația de debut a lui Cristian Bogdan Hotnoga un roman interesant.

Doamna Elena Monu consideră că, dincolo de ficțiune, romanul *Templul păgânilor* face referiri la lucruri reale: palatul cnezilor de la Hangu, aparținând vechii familii a

Cantacuzinilor și templul dacic de la Petrodava, cetate menționată în *Geografia* lui Ptolemeu din secolul II d.Hr.

Autorul romanului, Cristian Bogdan Hotnoga precizează că, având ca punct de plecare legendele bătrânilor, a pornit în căutarea templului sfânt al dacilor din Ceahlău și, îmbinând realitatea cu ficțiunea, a realizat o carte de literatură și nu una de istorie. Acest lucru este întărit, prin luările lor de cuvânt, de către dr. Constantin Teodorescu și Gruia Novac, ultimul, în semn de apreciere a cărții de debut a tânărului scriitor, reiterează faptul că este „un cititor zilnic al libertății.”

* **23 febr. 2010**, la Banca Națională a României, Fundația Culturală Magazin Istoric a înmănat, în fața unei asistențe numeroase și selecte premiile anuale. Primul din seria de 16 premii, și anume, Premiul

„I. C. Filitti”, a fost acordat domnului C. D. Zeletin pentru cartea sa, *Principesa Elena Bibescu, marea pianistă*, Editura Vitruviu. De menționat faptul că, în anul 2006, aceeași fundație a acordat Premiul

„Stolnicul Constantin Cantacuzino” tot domnului C. D. Zeletin pentru cartea sa *Scântind ca Sirius... Scrisori de tinerețe ale Zoi G. Frasin către G. Tutoveanu*, apărută la Editura Sfera din Bârlad.

Să reținem faptul că amândouă eroinele cărților publicate sunt personalități bârlădene.

* **26 februarie 2010**. Diana Stoica a participat la Colocviul național cu participare

internațională *Plurilinguism și interculturalitate*, organizat la Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău, cu lucrarea *Imagine și sens poetic. Preliminarii la o poetică a imaginarii*.

Cronicar

Ei au spus NU comunismului (2)

- urmare din pagina 23 -

Inculpatul Popa Alexandru îndemna tinerii sau vârstnicii să nu ia parte la diferite acțiuni culturale, spunându-le că, mai bine să vină la biserică să se roage, să nu se ducă la căminul cultural pentru că acest lucru este interzis de canoanele cultului creștin. A propovăduit neîncrederea în trăinicia orânduirii din țara noastră, manifestându-se dușmănos.

Inculpatul prelungea slujbele religioase, cu intenția de a sustrage pe credincioși de la diferite acțiuni obștești inițiate de organele locale ale puterii de stat.

Cu unanimitate de voturi, făcând aplicațiunea art. 209 pct. 2 lit. a c.p., 304 și 463 C.J. m., îl condamnă pe civ. Popa Alexandru la 10 (zece) ani închisoare corecțională și la 5 (cinci) ani interdicție corecțională cu suspendarea exercițiului drepturilor civile prevăzute la pct. 2-4 de sub art. 58 c.p., pentru uneltirile contra ordinii sociale.

Conform art. 25 pct. 6 c.p. confiscă averea sa totală.

Îl obligă să plătească statului 800 (opt sute) lei cheltuieli de judecată.

Se socotește detenția preventivă de la 6 iulie 1959.

Dată și citită în ședința publică astăzi, 19 septembrie 1959 la Iași.

(Arhiva Ministerului Apărării Naționale).

De observat că, deși Tribunalul Militar Iași reține că Popa Alexandru este fără avere, dispune, totuși, prin sentința citată «confiscare totală a averii» lui.

DOINA TEODORU-GAVRILIU

INSOMNII

Eu sunt aici,
Tu ești departe,
Iar noaptea se preschimbă-n șoapte,
Ce trec hotar peste hotar.
...Șoapte de care n-ai habar.

Cu gândul,
"Ți caut insomnia,
Și ne-ntâlnim în reveria,
În care ne plimbăm, uniți
Prin brațe calde și cumiți.

Sosit-a clipa
Ce desparte
Tăcerea
De dorințe deșarte,
Dorința,
De simțire pură
Care sfințește și îndură.

Acum...
Nu știu ce-adoce dorul,
De ni se va-mpleti fiorul
În mărtișor primăvărat,

ELENA MONU

CASA GRECEANU – SCURT ISTORIC

Primul ascendent atestat documentar al familiei Greceanu a fost Neculai, care la 30 decembrie 1739 îndeplinea dregătoria de vel (mare) căpitan de greceni¹, ținut cu caracter militar din sudul Basarabiei. Olatul (regiunea) Greceni și-a luat numele de la satul Greceni, sat existent astăzi în raionul Cahul, Republica Moldova, iar lui Neculai i s-a spus Greceanu, astfel că – fenomen frecvent întâlnit în epocă – toponimicul a devenit nume de familie.

Din căsătoria lui Neculai cu Anița, fiica logofătului Coste Adam, nepoata lui Adam Moviliță, ctitorul Mănăstirii Adam, s-au născut trei fii: Constantin (cca. 1730-cca.1813), Ilie și Iancu († ante 1800). Cu excepția lui Ilie, devenit călugărul Ioanichie, ceilalți frați, Constantin și Iancu, au dobândit statutul de mari boieri, atât datorită moștenirii materne, moșiile Diocheți și Drăgușeni în Covurlui, cât, mai ales, politiciii matrimoniale: soțiile lor, Safta Dumitru Calimah, nepoata domnului Ioan Calimah, și Elena Lupu Donici².

Fiul cel mai mare al lui Iancu, Ioan (1770-1831), care a fost, printre altele, ispravnic de Tutova (1821-1822), mare vornic al Țării de Jos (1824-1831), a stăpânit părți din moșiile familiei, Diocheți și Drăgușeni, ca și moșii de zestre de la soție din ținutul Tutovei³. În anul 1815, banul Ioan Greceanu stăpânea un loc de casă în „mahalaua din gios, spre ocolu vitelor” a târgului Bârlad⁴. Documentul menționează că în casele lui Ioan Greceanu locuia doctorul Huber, primul medic al orașului, ceea ce înseamnă că proprietarul închiriasse casa, întrucât el locuia în conacul de la Diocheți, unde a și murit de holeră în anul 1815. Construcția lui Ioan Greceanu, terminată de fiul său Neculai (1801–post 1851), se încadrează în arhitectura specifică Moldovei din secolul al XIX-lea. Casa Grecenilor, durată din cărămidă, pe o temelie din același material, era compusă din demisol, unde erau două camere, casa scârilor și beciul, iar etajul cuprindea șase camere dispuse de-a lungul unei săli spațioase. Prin analogie cu reședințele boierești ale vremii în casă se intra pe sub o boltă din cărămidă,

susținută de stâlpi masivi, acolo unde trăgeau trăsurile pe vreme rea; mai târziu bolta s-a înlocuit cu un balcon și stâlpi din metal, cum e azi.

Ioan Greceanu și soția sa, Nastasia Costandache, au avut doi băieți, Neculai (1801–post 1851) și Iancu (1812-1858), și două fete: Smaranda, iar cealaltă, al cărei nume de botez nu este cunoscut. Neculai și Iancu Greceanu, stabiliți la Bârlad, au sporit patrimoniul funciar al familiei prin căsătoriile lor cu bogate fiice de boieri din Țara de Jos a Moldovei: Elena C. Iamandi și Smaranda N. Costache⁵. Disponând de

Casa Greceanu - 1830.
Sediul actual al Protopopiatului Bârlad.

însemnate resurse financiare, rezultate atât din moșiile soției, cât și din funcțiile administrative deținute, Neculai Greceanu a finalizat construcția caselor de la Bârlad și a conacului de la Simila⁶, pe terenul căruia a ctitorit, împreună cu părinții săi, Biserica „Sfinții Împărați Constantin și Elena”. Frații Greceanu au fost executorii testamentului verișoarei lor primare, Elena Iancu Greceanu, care fusese cea de-a treia

soție a scriitorului și traducătorului Alexandru Gh. Beldiman⁷. La 8 iunie 1838, frații Greceanu au declarat Epitropiei Spitalului „Sf. Spiridon” din Iași că pe lângă suma hotărâtă de ruda lor, din venitul moșiei Popeni, județ Vaslui, necesară înființării unui spital la Bârlad, care să poarte numele fondatoarei, Elena Beldiman, ei se obligă să verse Casei „Sfântul Spiridon” o sută de mii lei la cursul pieței, precum și alte bunuri necesare așezământului spitalicesc⁸. Epitropia „Sf. Spiridon” și-a dat consimțământul prin adresa nr. 259/28 iunie 1838, asumându-și obligația întreținerii spitalului „Elena Beldiman” din bugetul propriu. În aceste condiții, Neculai și Iancu Greceanu au deschis spitalul, la 27 octombrie 1838 în casele agăi Gheorghe Costache⁹.

Grecenii din Moldova s-au implicat în Revoluția de la 1848; patru Greceni figurează printre semnatarii „Petițiunii-proclamațiune în numele tuturor stărilor Moldovei din 28 martie 1848”¹⁰. Au susținut idealul Unirii Principatelor și au acceptat, cu rezerve, actele democratice ale dezrobirii țăganilor de către domnul Grigore Alexandru Ghica (1855) și al desființării privilegiilor boierimii (1857). Înrușiți cu boierul

filantrop Neculai Roșca Codreanu (1808-1854), Neculai și Iancu au semnat ca martori Testamentul vărului lor, la 30 ianuarie 1854¹¹. Continuând vocația spirituală a familiei, Neculai și Iancu Greceanu s-au înscris, prin donațiile lor, pe lista ctitorilor care au contribuit la edificarea Bisericii „Sf. Dumitru” din Bârlad, în anii 1835-1838¹². De asemenea, Neculai și soția sa, Elena C. Iamandi, au fost ctitori ai Bisericii „Sfinții Împărați Constantin și Elena” de la Simila. Totuși, fiul lor, Costache Greceanu (1823-1858), decedat la Paris, nu avea să fie înmormântat în biserica menționată, ci la Biserica „Sfinții Voievozi” din Bârlad¹³. După înhumare, Epitropia bisericii a vândut „53 ocă plumbu, dela sicriul răposatului boieriu Costache Greceanu”¹⁴, pentru suma de 146 lei și 16 parale. Plumbul fusese hărăzit bisericii de familia decedatului.

Descendența lui Neculai Greceanu s-a stins odată cu săvârșirea din viață a lui Costache, pentru că acesta, căsătorit cu Eufrosina Iancu Văcărescu (1837-1870), nu a avut fii. Tânăra văduvă de 21 de ani a fost nevoită să scoată la vânzare moșiile Mastatici și Simila, conacul din același sat, sumă care a acoperit datoriile făcute de soțul său¹⁵, dar nu și casele de la Bârlad, proprietatea lui Iancu Greceanu.

În anul 1867, când orașul Bârlad a avut onoarea de a-l primi pe domnitorul Carol I de Hohenzollern-Sigmaringen, autoritățile locale au decis ca principele să fie găzduit la reședința Greceanu¹⁶.

De la această dată nu mai avem informații exacte despre modul în care a curs proprietatea asupra casei Greceanu. Cert este faptul că la începutul veacului al XIX-lea casele și locul aparțineau avocatului Mihai Cristescu-Vasiliu, care, credem, le cumpărase de la Vasile, unicul fiu al lui Iancu Greceanu¹⁷.

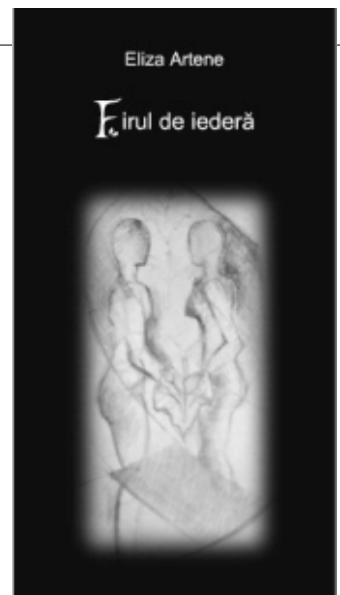
Note:

1. Radu Sc. Greceanu, *Familia Greceanu din Moldova. Considerații genealogice*, în *Arhiva genealogică*, 4(9), 1997, III-IV, Editura Academiei Române, p.174.
2. *Ibidem*, p.182.
3. *Ibidem*, p.183.

4. *Tabla măsoariștii târgului dela 1815 pe toate mahalalile și vatra veche*, în: Ioan Antonovici, *Documente Bârlădene II. Actele de proprietate ale Casei Obștiei Târgului Bârlad*, Bârlad, tipografia Neculai N. Peiu, 1912, p.380.
5. Radu Sc. Greceanu, *op.cit.*, p.183.
6. Iacov Antonovici, *Documente bârlădene, V, Diverse*, 1926, Atelierele Zanet Corlăteanu, Huși, p.248.
7. Radu Sc. Greceanu, *op.cit.*, p.184.
8. Iancu Graur, Nicu Botezatu, *Istoricul spitalului din Bârlad (1838-1944)*, în: *Bârladul odinioară și astăzi*, II, p.540.
9. *Ibidem*.
10. Aceștia sunt: Neculai vornic, Iancu vornic, Gheorghe agă (1805-1851) și Ioan (1800-1855). Cornelia Bodea, *1848 la români*, vol. I, București, 1982, p.362-363.
11. Iacov Antonovici, *op.cit.*, p. 113.
12. *Ibidem*, p.95, 97.
13. Radu Sc. Greceanu, *op.cit.*, p.184.
14. Iacov Antonovici, *op.cit.*, p.68.
15. Radu Sc. Greceanu, *op.cit.*, p.184.
16. Iacov Antonovici, *op.cit.*, p.277.
17. Memoriul lui Andrei V. Ionescu, primar al Bârladului de cinci ori și deputat de Tutova, întocmit și semnat de acesta la 12 iulie 1907, la solicitarea preotului Ioan Antonovici. *Ibidem*.

SEMNAL

Eliza Artene,
Firul de iederă, poezii,
Editura PIM, 2009, Iași,
78 pagini, o postfață
„Cu prietenie... literară”
de Nicolae Botezatu.

Academia Bârlădeană

Revistă editată de Societatea literar-culturală “Academia Bârlădeană”.

Anul XVII, nr. 1(38), martie, 2010, Bârlad, Bd. Republicii nr.235.

Cont: RO10RNCB0260003275640001 - BCR Bârlad

Colectivul redacțional: Serghei Coloșenco (redactor șef),
Ritta Mintiade, Bogdan Artene, Florian Pricop,
Camelia Stoica, Daniela Stan, Diana Stoica,
Maria-Mihaela Alexa, Mihaela Oportov.

*

Tipărit la S.C. IRIMPEX S.R.L. Bârlad (scirimpex@yahoo.com)

Tel./Fax: 0235 415669

**Manuscrisele trimise pe adresa
redacției se publică în ordinea
necesităților redacționale.
Materialele nepublicate nu se
restituie.**

**Răspunderea pentru conținutul
articolelor publicate
aparține autorilor.**

Număr apărut cu sprijinul unor membri ai Academiei Bârlădene.